

Convenția cu privire la drepturile copilului

Distrib.: generală
18 aprilie 2011

Originalul: limba engleză
Tradus și revizuit de IER
(<http://ier.gov.ro/>)

Comitetul pentru drepturile copilului

Comentariul general nr. 13 (2011)

Dreptul copilului de a fi protejat împotriva oricăror forme de violență

Cuprins

	<i>Paragrafe</i>	<i>Pagină</i>
I. Introducere	1-10	3
II. Obiective	6	
III. Violența în viața copiilor	12-16	6
IV. Analiza juridică a art. 19	17-	8
A. Art. 19 pct. 1	17-44	8
B. Art. 19 pct. 2	45-58	18
V. Interpretarea art. 19 în contextul mai larg al Convenției	59-67	23
VI. Cadrul național de coordonare privind violența împotriva copiilor	68-72	25
VII. Resurse pentru punerea în aplicare și necesitatea cooperării internaționale	73-76	28

I. Introducere

1. Art. 19 prevede următoarele:

„1. Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare, în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.

2. Aceste măsuri de protecție vor cuprinde, după caz, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale care să asigure sprijinul necesar copilului și celor cărora le-a fost încredințat, precum și pentru instituirea altor forme de prevenire și pentru identificarea, denunțarea, acționarea în instanță, anchetarea, tratarea și urmărirea cazurilor de rele tratamente aplicate copilului, descrise mai sus, și, dacă este necesar, a procedurilor de implicare judiciară.”

2. **Justificarea prezentului comentariu general.** Comitetul pentru drepturile copilului (denumit în continuare „Comitetul”) emite prezentul comentariu general privind art. 19 din Convenția cu privire la drepturile copilului (denumită în continuare „Convenția”), întrucât amploarea și intensitatea violențelor exercitate asupra copiilor sunt alarmante. Măsurile de a pune capăt violențelor trebuie consolidate și extinse în mod masiv pentru a pune capăt efectiv acestor practici care periclitează dezvoltarea copiilor și potențialele soluții neviolente ale societăților pentru soluționarea conflictelor.

3. **Prezentare generală.** Comentariul general se bazează pe următoarele ipoteze și observații fundamentale:

(a) „nicio violență împotriva copiilor nu este justificată; orice violențe împotriva copiilor pot fi prevenite”;¹

(b) o abordare bazată pe drepturile copilului în ceea ce privește îngrijirea și protecția copilului necesită o schimbare de paradigmă către respectarea și promovarea demnității umane și a integrității fizice și psihologice a copiilor ca persoane deținătoare de drepturi, în loc să îi perceapă în principal ca fiind „victime”;

(c) conceptul de demnitate impune ca fiecare copil să fie recunoscut, respectat și protejat ca deținător de drepturi și ca o ființă unică și valoroasă, cu personalitate individuală, nevoi distincte, interese și care are dreptul la o viață privată;

(d) principiul statului de drept trebuie să se aplice pe deplin copiilor, la fel cum se întâmplă în cazul adulților;

(e) dreptul copilului de a fi ascultat și cel de a i se acorda atenția cuvenită trebuie respectate sistematic în toate procesele decizionale, iar dreptul la autodeterminare și participare trebuie să fie în centrul strategiilor și programelor de îngrijire și protecție a copilului;

(f) dreptul copiilor de a li se lua în considerare interesul superior trebuie să fie o considerație primară în toate aspectele care îi implică sau îi afectează, în special atunci când sunt victime ale violenței, precum și în toate măsurile de prevenție;

(g) prevenția primară, prin intermediul sănătății publice, educației, serviciilor sociale și al altor abordări, a oricăror forme de violență este de o importanță esențială;

¹ Raportul expertului independent pentru studiul Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor (A/61/299), pct. 1.

(h) Comitetul recunoaște poziția principală a familiilor, inclusiv a familiilor extinse, în îngrijirea și protecția copilului și în prevenirea violenței. Cu toate acestea, Comitetul recunoaște, de asemenea, că majoritatea violențelor se produc în contextul familial și că, prin urmare, intervenția și sprijinul sunt necesare atunci când copiii devin victime ale greutăților și suferințelor impuse sau generate în familie;

(i) Comitetul este conștient, de asemenea, de violența generalizată și intensă la care sunt supuși copiii din partea instituțiilor statului și a actorilor guvernamentali, inclusiv în școli, centre de îngrijire, locuințe rezidențiale, custodia poliției și instituții judiciare, care pot constitui fapte de tortură și pot duce până la uciderea copiilor, precum și de violența împotriva copiilor, utilizată frecvent de grupurile armate și forțele armate ale statului.

4. **Definiția violenței.** În sensul prezentului comentariu general, prin „violență” se înțelege orice „forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual”, astfel cum sunt enumerate la art. 19 pct. 1 din Convenție. Termenul de violență a fost ales aici pentru a reprezenta orice forme de vătămare a copiilor, astfel cum sunt enumerate la art. 19 pct. 1, în conformitate cu terminologia utilizată în studiul din 2006 al Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor, cu toate că ceilalți termeni folosiți pentru descrierea tipurilor de vătămări (vătămare corporală, abuz, neglijență sau tratament neglijent, rele tratamente și exploatare) au o pondere egală.² În limbajul comun, termenul de violență este adesea înțeles ca însemnând doar vătămări fizice și/sau vătămări intenționate. Cu toate acestea, Comitetul subliniază cu tărie că alegerea termenului de violență în prezentul comentariu general nu trebuie interpretată în niciun fel pentru a minimiza impactul și necesitatea de a aborda formele nefizice și/sau neintenționate de vătămări (cum ar fi, printre altele, neglijența și relele tratamente psihologice).

5. **Obligații ale statelor și responsabilități ale membrilor familiei și ale altor actori.** Trimiterile la „statele părți” se referă la obligațiile statelor părți de a-și asuma responsabilitățile față de copii nu doar la nivel național, ci și la nivel de provincii și municipii. Aceste obligații speciale sunt obligația de diligență și obligația de a preveni violența sau încălcarea drepturilor omului, obligația de a proteja copiii victime și martori împotriva încălcării drepturilor omului, obligația de a-i ancheta și pedepsi pe cei răspunzători și obligația de a asigura accesul la despăgubiri pentru încălcări ale drepturilor omului. Indiferent dacă au sau nu loc violențe, statele părți au obligația pozitivă și activă de a sprijini și de a asista părinții și alți îngrijitori să asigure, în limitele abilităților și capacităților financiare ale acestora, precum și cu respectarea capacităților de dezvoltare ale copilului, condițiile de viață necesare pentru dezvoltarea optimă a copilului (art. 18 și 27). De asemenea, statele părți se vor asigura că toate persoanele care, în contextul muncii lor, sunt răspunzătoare pentru prevenirea, protecția împotriva violenței și reacția la violență, precum și din sistemele de justiție, țin seama de nevoile și respectă drepturile copiilor.

6. **Evoluția Comentariului general nr. 13.** Prezentul comentariu general se bazează pe orientările existente oferite de Comitet în cadrul evaluării rapoartelor statelor părți și a observațiilor finale respective, a recomandărilor din urma celor două zile de discuții generale privind violența împotriva copiilor, organizate în 2000 și 2001, a Comentariului general nr. 8 (2006) privind dreptul copilului la protecție împotriva pedepselor corporale și a altor forme de pedepse crude sau degradante, precum și a trimiterilor din alte observații generale având ca subiect violența. Prezentul comentariu general atrage atenția asupra recomandărilor raportului pe 2006 al expertului independent pentru studiul Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor (A/61/299) și invită statele părți să pună fără întârziere în aplicare aceste recomandări. Acesta atrage atenția asupra orientărilor detaliate disponibile în

² Traducerile Convenției în alte limbi nu includ în mod necesar echivalenți exacti ai termenului „violență” din limba engleză.

Orientările privind îngrijirea alternativă a copiilor.³ Se bazează, de asemenea, pe cunoașterea și experiența agențiilor, guvernelor, organizațiilor neguvernamentale (ONG-urilor), organizațiilor comunitare, agențiilor de dezvoltare și copiilor înșiși, în încercarea de a implementa în practică a art. 19.⁴

7. **Art. 19 în context.** Comitetul recunoaște că:

(a) art. 19 este una dintre numeroasele dispoziții ale Convenției referitoare în mod direct la violență. Comitetul recunoaște, de asemenea, relevanța directă pentru art. 19 din Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, precum și Protocolul facultativ cu privire la implicarea copiilor în conflicte armate. Cu toate acestea, Comitetul consideră că art. 19 constituie prevederea esențială pentru discuții și strategii de combatere și eliminare a oricăror forme de violență în contextul Convenției, în general;

(b) art. 19 este strâns legat de o gamă largă de dispoziții din Convenție, dincolo de cele referitoare în mod direct la violență. În afară de articolele care conțin drepturile identificate ca principii ale Convenției (a se vedea secțiunea V din prezentul comentariu general), punerea în aplicare a art. 19 trebuie să fie plasată în contextul art. 5, 9, 18 și 27;

(c) dreptul copilului de a-i fi respectate demnitatea umană, integritatea fizică și psihologică și cel de a beneficia de protecție egală în temeiul legii sunt, de asemenea, recunoscute în alte instrumente internaționale și regionale privind drepturile omului;

(d) punerea în aplicare a art. 19 necesită cooperarea în cadrul organismelor naționale, regionale și internaționale pentru drepturile omului, a mecanismelor și a agențiilor Organizației Națiunilor Unite, și între acestea;

(e) este necesară, în special, cooperarea cu Reprezentantul Special al Secretarului General al ONU pentru violența împotriva copiilor, care are sarcina de a promova punerea în aplicare a recomandărilor studiului Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor, în strânsă colaborare cu statele membre și cu o gamă largă de parteneri, inclusiv agenții și organizații ale Organizației Națiunilor Unite, organizații ale societății civile și ale copiilor, pentru a proteja dreptul copilului de a fi protejat împotriva oricăror forme de violență.

8. **Diseminarea.** Comitetul recomandă ca statele părți să difuzeze pe scară largă prezentul comentariu general în cadrul structurilor administrative și guvernamentale, părinților, altor îngrijitori, copiilor, organizațiilor profesionale, comunităților și societății civile în general. Trebuie utilizate toate mijloacele de diseminare, inclusiv presa scrisă, Internetul și mijloacele proprii de comunicare ale copiilor. Acest lucru va necesita traducerea comentariului general în limbile relevante, inclusiv în limbajul semnelor, Braille și în formate ușor de citit pentru copiii cu dizabilități. De asemenea, necesită punerea la dispoziție a unor versiuni adecvate cultural și favorabile copiilor, organizarea de ateliere și seminare, implementarea sprijinului specific vârstei și dizabilităților pentru discutarea implicațiilor și a celui mai bun mod de implementare a comentariului general și includerea sa în formarea tuturor specialiștilor care lucrează pentru și cu copii.

9. **Cerințe de raportare în temeiul Convenției.** Comitetul trimite statele părți la cerințele de raportare subliniate în orientările de raportare specifice tratatului (CRC/C/58/Rev.2 și Corr.1), în general Comentariul general nr. 8 (pct. 53) și în observațiile finale ale Comitetului adoptate în urma dialogurilor cu reprezentanții statelor părți. Actualul comentariu general consolidează și specifică măsurile asupra cărora statele părți urmează să

³ A se vedea Rezoluția 64/144 a Adunării Generale, anexa.

⁴ A se vedea Orientări în materie de justiție în cazuri în care implică copii victime și martori ai unor acte infracționale (Rezoluția 2005/20 a Consiliului Economic și Social, anexă).

prezinte informații în rapoartele care urmează să fie prezentate în temeiul art. 44 din Convenție. Comitetul recomandă, de asemenea, statelor părți să includă informații privind progresele realizate în punerea în aplicare a recomandărilor studiului Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor (A/61/299, pct. 116). Raportarea ar trebui să conțină legi și alte reglementări adoptate pentru a interzice violența și pentru a interveni în mod adecvat atunci când are loc violența, precum și măsuri de prevenire a violenței, activități de sensibilizare și de promovare a relațiilor pozitive, non-violente. În rapoarte ar trebui, de asemenea, să se precizeze cine are responsabilitatea pentru copil și familie în fiecare etapă de intervenție (inclusiv prevenția), care sunt aceste responsabilități, în ce stadiu și în ce circumstanțe pot interveni specialiștii și modul în care conlucrează diferite sectoare.

10. **Surse suplimentare de informare.** Comitetul încurajează, de asemenea, agențiile Organizației Națiunilor Unite, instituțiile naționale pentru drepturile omului, ONG-urile și alte organisme competente să îi furnizeze informații relevante privind statutul juridic și prevalența oricăror forme de violență și progresul obținut spre eliminarea acestora.

II. Obiective

11. Prezentul comentariu general are ca obiective:

(a) să ghideze statele părți în ceea ce privește înțelegerea obligațiilor care le revin în temeiul art. 19 din Convenție de a interzice, preveni și răspunde oricăror forme de violență fizică sau mentală, vătămare sau abuz, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau exploatare a copiilor, inclusiv abuz sexual, în timp ce se află în îngrijirea părinților, reprezentatului ori reprezentanților legali sau a oricărei alte persoane care se îngrijește de copil, inclusiv actori statali;

(b) să evidențieze măsurile legislative, judiciare, administrative, sociale și educaționale pe care statele părți trebuie să le adopte;

(c) să depășească inițiativele izolate, fragmentate și reactive care abordează îngrijirea și protecția copiilor care au avut un impact limitat asupra prevenirii și eliminării oricăror forme de violență;

(d) să promoveze o abordare globală în aplicarea art. 19, bazată pe perspectiva generală a Convenției în ceea ce privește garantarea drepturilor copiilor la supraviețuire, demnitate, bunăstare, sănătate, dezvoltare, participare și nediscriminare – a căror îndeplinire este amenințată de actele de violență;

(e) să ofere statelor părți și altor părți interesate o bază pentru dezvoltarea unui cadru de coordonare pentru a elimina violența prin măsuri cuprinzătoare de îngrijire și protecție bazate pe drepturile copilului;

(f) să sublinieze necesitatea ca toate statele părți să ia măsuri rapide pentru a-și îndeplini obligațiile care le revin în temeiul art. 19.

III. Violența în viața copiilor

12. **Provocări.** Comitetul recunoaște și salută numeroasele inițiative ale guvernelor și ale altor actori pentru a preveni și reacționa la violența împotriva copiilor. În pofida acestor eforturi, inițiativele existente sunt, în general, insuficiente. Cadrele juridice din majoritatea statelor nu interzic încă orice forme de violență împotriva copiilor și, acolo unde există legi, aplicarea acestora este adesea inadecvată. Atitudinile și practicile sociale și culturale răspândite tolerează violența. Impactul măsurilor adoptate este limitat de lipsa cunoștințelor, datelor și înțelegerii violenței împotriva copiilor și a cauzelor sale principale, de eforturile

reactive care se concentrează asupra simptomelor și consecințelor, și nu asupra cauzelor, și de strategiile care sunt mai degrabă fragmentate decât integrate. Resursele alocate pentru soluționarea problemei sunt inadecvate.

13. **Imperativul drepturilor omului.** Abordarea și eliminarea prevalenței și a incidenței generalizate a violenței împotriva copiilor este o obligație impusă statelor părți în temeiul Convenției. Asigurarea și promovarea drepturilor fundamentale ale copiilor la respectarea demnității umane și integrității lor fizice și psihologice, prin prevenirea oricăror forme de violență, este esențială pentru promovarea setului complet al drepturilor copilului în Convenție. Toate celelalte argumente prezentate aici consolidează, dar nu înlocuiesc acest imperativ al drepturilor omului. Strategiile și sistemele de prevenire și reacție la violență trebuie, prin urmare, să adopte mai degrabă o abordare a drepturilor copilului decât o abordare socială. (A se vedea pct. 53 pentru mai multe detalii).

14. **Dezvoltarea societății și contribuția copiilor.** Un mediu respectuos, de susținere a copilului, non-violent, sprijină realizarea personalităților individuale ale copiilor și încurajează dezvoltarea unor cetățeni sociali, responsabili și care contribuie activ la dezvoltarea comunității locale și a societății în ansamblu. Cercetările arată că copiii care nu au cunoscut violența și care se dezvoltă într-un mod sănătos sunt mai puțin dispuși să acționeze violent, atât în copilărie cât și ca adulți. Prevenirea violenței într-o generație reduce probabilitatea acesteia în următoarea generație. Prin urmare, punerea în aplicare a art. 19 constituie o strategie esențială pentru a reduce și preveni orice forme de violență din societăți și pentru a promova „progresul social și condiții mai bune de trai”, fundament al „libertății, justiției și păcii în lume” pentru membrii „familiei umane”, în care copiii au un loc și o valoare egală cu cea a adulților (preambulul Convenției).

15. **Supraviețuire și dezvoltare – impactul devastator al violenței împotriva copiilor.** Supraviețuirea copilului și „dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială” (art. 27 pct. 1) sunt grav afectate de violență, astfel cum se descrie în continuare:

(a) consecințele pe termen scurt și lung ale violenței împotriva copiilor și ale relexelor tratamente aplicate copiilor sunt larg recunoscute. Acestea includ: leziuni letale; leziuni neletale (care pot duce la invaliditate); probleme fizice de sănătate (inclusiv incapacitatea de a prospera, boli pulmonare, cardiace și hepatice și infecții cu transmitere sexuală ulterioare); afectare cognitivă (inclusiv dificultăți de a obține rezultate la școală și locul de muncă); consecințe psihologice și emoționale (cum ar fi sentimentul de respingere și abandon, dificultăți de atașament, traume, teamă, anxietate, insecuritate și autostimă redusă); probleme de sănătate mentală (cum ar fi anxietate și tulburări depresive, halucinații, tulburări de memorie și tentative de suicid); și comportamente supuse riscurilor (precum abuz de substanțe interzise și sexualitate precoce);

(b) consecințele asupra dezvoltării și comportamentului (precum absenteismul școlar și comportamentele agresive, antisociale, autodistructive și interpersonale distructive) pot conduce, printre altele, la deteriorarea relațiilor, exmatricularea și conflictul cu legea). Există dovezi că expunerea la violență crește riscul unui copil de a continua victimizarea și acumularea de experiențe violente, inclusiv, ulterior, violențe intime între parteneri.⁵

(c) impactul asupra copiilor, în special asupra adolescenților, al unei toleranțe înalte sau „zero” în politicile de răspuns ale statului la violența infantilă este extrem de distructiv, întrucât reprezintă o abordare punitivă care îi victimizează pe copii prin reacția la violență cu mai multă violență. Astfel de politici sunt adesea modelate de îngrijorarea publică față de securitatea cetățenilor și de profilul ridicat acordat de mass-media acestor chestiuni.

⁵ A se vedea Paulo Sérgio Pinheiro, expert independent participant la studiul Secretarului General al Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor, *Raport mondial privind violența împotriva copiilor* (Geneva, 2006), pag. 63-66.

Politicile statale privind securitatea publică trebuie să examineze cu atenție cauzele principale ale infracțiunilor săvârșite de copii pentru a oferi o ieșire dintr-un cerc vicios prin care la violență se răspunde prin violență.

16. **Costul violenței împotriva copiilor.** Costurile umane, sociale și economice ale negării dreptului copilului la protecție sunt enorme și inacceptabile. Costurile directe pot include asistența medicală, serviciile de asistență juridică și socială și îngrijire alternativă. Costurile indirecte pot include posibile leziuni sau invalidități de durată, costuri psihologice sau alte efecte asupra calității vieții victimei, perturbări sau întreruperea educației și pierderi de productivitate în viața viitoare a copilului. De asemenea, sunt incluse costurile asociate sistemului de justiție penală ca rezultat al infracțiunilor săvârșite de copiii care au experimentat acte de violență. Costurile sociale care decurg dintr-un dezechilibru demografic cauzat de eliminarea discriminatorie a fetelor înainte de naștere sunt ridicate și au potențiale implicații în sporirea violenței împotriva fetelor, inclusiv prin răpire, căsătorie timpurie și forțată, trafic în scopuri sexuale și violență sexuală.

IV. Analiza juridică a art. 19

A. Art. 19 pct. 1

1. „[...] oricăror forme de [...]”

17. **Nicio excepție.** Comitetul și-a menținut în mod constant poziția potrivit căreia orice forme de violență împotriva copiilor, oricât de ușoare ar fi, sunt inacceptabile. „Orice forme de violență fizică sau mentală” nu lasă loc niciunui nivel de violență legalizată împotriva copiilor. Frecvența, gravitatea vătămării și intenția de a vătăma nu sunt condiții prealabile pentru definițiile violenței. Statele părți pot face trimitere la astfel de factori în strategiile de intervenție pentru a permite răspunsuri proporționale în interesul superior al copilului, însă definițiile nu trebuie să erodeze în niciun fel dreptul absolut la demnitate umană și integritate fizică și psihologică al copilului, descriind anumite forme de violență ca fiind acceptabile juridic și/sau social.

18. **Nevoia de definiții bazate pe drepturile copilului.** Statele părți trebuie să stabilească standarde naționale pentru bunăstarea, sănătatea și dezvoltarea copilului, întrucât asigurarea acestor condiții este obiectivul ultim al îngrijirii și protecției copilului. Sunt necesare definiții juridice operaționale clare ale diferitelor forme de violență subliniate la art. 19, pentru a interzice orice forme de violență, în orice situație. Aceste definiții trebuie să țină seama de orientările furnizate în prezentul comentariu general, trebuie să fie suficient de clare pentru a putea fi utilizate și să fie aplicabile în diferite societăți și culturi. Trebuie încurajate eforturile de standardizare a definițiilor la nivel internațional (pentru a facilita colectarea datelor și schimbul transfrontalier de experiență).

19. **Forme de violență – prezentare generală.** Următoarele liste neexhaustive care prezintă forme de violență se aplică tuturor copiilor din toate mediile și aflați în tranzit între medii. Copiii pot fi supuși la violență din partea adulților, iar violența poate avea loc și între copii. În plus, unii copii își produc autovătămări. Comitetul recunoaște că formele de violență adesea se produc simultan și pot cuprinde mai multe dintre categoriile utilizate aici pentru a facilita înțelegerea. Atât fetele, cât și băieții sunt expuși riscului de a fi supuși oricăror forme de violență, însă violența are adesea o componentă de gen. De exemplu, fetele pot fi supuse mai multor violențe sexuale acasă decât băieții, în timp ce băieții ar putea să se confrunte – și să fie supuși la violențe – în cadrul sistemului de justiție penală. [A se vedea, de asemenea, pct. 72 (b) privind dimensiunea de gen a violenței].

20. **Neglijență sau tratament neglijent.** Neglijența reprezintă incapacitatea de a satisface nevoile fizice și psihologice ale copilului, de a-l proteja de pericole sau de a obține pentru acesta servicii medicale, înregistrarea nașterii sau alte servicii atunci când cei responsabili pentru îngrijirea copiilor au mijloacele, cunoștințele și accesul la servicii necesare pentru a proceda astfel. Include:

(a) neglijență fizică: incapacitatea de a proteja un copil împotriva vătămarilor,⁶ inclusiv prin nesupraveghere, sau prin incapacitate de a asigura copilului nevoile primare, inclusiv alimente, adăpost, îmbrăcăminte și îngrijiri medicale de bază adecvate;

(b) neglijență psihologică sau emoțională: inclusiv lipsa sprijinului emoțional și a iubirii, lipsa de atenție cronică acordată copilului, îngrijitorii fiind „indisponibili din punct de vedere psihologic”, neglijând indiciile și semnalele copiilor mici, precum și expunerea la violențe ale partenerilor intimi, abuz de droguri sau alcool;

(c) neglijarea sănătății fizice sau mentale a copilului: neacordarea asistenței medicale esențiale;

(d) neglijență educațională: nerespectarea legilor care impun îngrijitorilor să asigure educația copiilor lor prin prezența la școală sau în alt mod; și

(e) abandonul: o practică care produce o mare îngrijorare și care poate afecta în mod disproportionat, între altele, copiii din afara căsătoriei și copiii cu dizabilități, în anumite societăți.⁷

21. **Violență mentală.** „Violența mentală”, după care se face trimitere în Convenție, este adesea descrisă ca fiind rele tratamente psihologice, abuz mental, abuz verbal și abuz emoțional sau neglijență emoțională și poate include:

(a) toate formele de interacțiuni dăunătoare persistente cu copilul, de exemplu, prin care se transmite copiilor că sunt lipsiți de valoare, neiubiți, nedoriți, în pericol sau că sunt buni doar pentru a satisface nevoile altora;

(b) înfricoșarea, terorizarea și amenințarea; exploatarea și coruperea; disprețuirea și respingerea; izolarea, ignorarea și favoritismul;

(c) negarea reacției emoționale; neglijarea sănătății mentale, a nevoilor medicale și educaționale;

(d) insultarea, jignirea, umilirea, micșorarea, ridiculizarea și rănirea sentimentelor unui copil;

(e) expunerea la violența domestică;

(f) plasarea în izolare, separare sau condiții de detenție umilitoare sau degradante; și

⁶ Statele părți sunt obligate, de asemenea, să sprijine îngrijitorii copiilor pentru a preveni accidentele [art. 19 și art. 24 pct. 2 (e)].

⁷ În multe țări, copiii sunt abandonați întrucât părinții și îngrijitorii care trăiesc în sărăcie nu au mijloacele necesare pentru a-i sprijini. Potrivit definiției, neglijența constituie incapacitatea de a îngriji atunci când părinții au mijloacele necesare pentru a satisface nevoile copiilor lor. Comitetul a solicitat adesea statelor părți să acorde „ajutor corespunzător părinților și reprezentanților copilului în exercitarea responsabilității care le revine în legătură cu creșterea copilului” (art. 18 pct. 2 din Convenție).

(g) hărțuirea psihologică și ritualul de depersonalizare,⁸ săvârșite de adulți sau alți copii, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC), cum ar fi telefoanele mobile și Internetul (cunoscute sub numele de „hărțuire cibernetică”).

22. **Violență fizică.** Aceasta include violența fizică letală și neletală. Comitetul consideră că violența fizică include:

(a) orice pedepse corporale și orice alte forme de tortură, tratamente sau pedepse cu cruzime, inumane ori degradante; și

(b) hărțuirea fizică și ritualul de depersonalizare, săvârșite de adulți și de alți copii.

23. Copiii cu dizabilități pot fi supuși unor forme speciale de violență fizică, cum ar fi:

(a) sterilizare forțată, în special fetele;

(b) violența sub masca unor tratamente [de exemplu, terapia electroconvulsivă (TEC) și șocurile electrice utilizate ca „terapie aversivă” pentru controlul comportamentului copiilor]; și

(c) producerea deliberată de infirmități la copii în scopul de a-i exploata pentru cerșit pe străzi sau în alte părți ale lumii.

24. **Pedepsele corporale.** În Comentariul general nr. 8, pct. 11), Comitetul a definit pedeapsa „corporală” sau „fizică” ca fiind orice pedeapsă în care este utilizată forța fizică și care este menită să provoace un anumit grad de durere sau disconfort, oricât de ușor ar fi. Majoritatea implică lovirea copilului („plesnirea”, „pălmuirea”, „pălmuirea la fund”) , cu mâna sau cu un instrument -, un băț, o curea, un pantof, o lingură de lemn etc. Dar poate implica, de exemplu, lovirea cu pumnul, scuturarea sau aruncarea copilului, zgârierea, ciupirea, mușcarea, tragerea de păr sau tragerea de urechi, flagelarea, forțarea copilului să rămână în poziții inconfortabile, arderea, opărirea sau ingestia forțată. În viziunea Comitetului, pedepsele corporale sunt invariabil degradante. Alte forme specifice de pedepse corporale sunt enumerate în raportul expertului independent pentru studiul Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor (A/61/299, pct. 56, 60 și 62).

25. **Abuz sexual și exploatare sexuală.** Abuzul sexual și exploatarea sexuală includ:

(a) inducerea sau constrângerea unui copil de a se angaja într-o activitate sexuală ilegală sau dăunătoare din punct de vedere psihologic;⁹

(b) folosirea copiilor pentru exploatare sexuală în scopuri comerciale; și

(c) folosirea copiilor în imagini audio sau vizuale cu abuzuri sexuale asupra copiilor;

(d) prostituție infantilă, sclavie sexuală, exploatare sexuală în călătorii și în turism, traficarea (în interiorul și între țări) și vânzarea de copii în scopuri sexuale și căsătorie forțată. Mulți copii suferă de victimizare sexuală care nu este însoțită de forță fizică sau reținere, dar care este totuși intruzivă psihologic, exploatare și traumatizantă.

⁸ „Inițierea” se referă la ritualuri și alte activități care implică hărțuirea, violența sau umilirea, care sunt folosite ca modalitate de a iniția o persoană într-un grup.

⁹ Abuz sexual înseamnă orice activitate sexuală impusă de un adult unui copil împotriva căreia acesta are dreptul la protecție prin dreptul penal. Activitățile sexuale sunt considerate, de asemenea, abuz atunci când sunt săvârșite împotriva unui copil de către un alt copil, în cazul în care infractorul minor este semnificativ mai în vârstă decât copilul victimă sau se folosește de putere, amenințări sau alte mijloace de presiune. Activitățile sexuale între copii nu sunt considerate abuz sexual în cazul în care minorii depășesc limita de vârstă definită de statul parte pentru activități sexuale consensuale.

26. Tortura și alte pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane ori degradante

Include violența sub toate formele sale împotriva copiilor pentru a obține o recunoaștere a vinovăției, pentru a pedepsi extrajudiciar copiii pentru comportamente ilegale sau nedorite, sau pentru a forța copiii să se implice în activități împotriva voinței lor, aplicate de regulă de polițiști și agenți responsabili pentru aplicarea legii, personalul din instituții rezidențiale și din alte instituții și persoane care dispun de putere asupra copiilor, inclusiv actorilor nestatali înarmați. Victimele sunt adesea copii marginalizați, defavorizați și discriminați și care nu beneficiază de protecția unor adulți responsabili pentru apărarea drepturilor și intereselor lor. Printre aceștia se numără copiii aflați în conflict cu legea, copiii străzii, copiii din rândul minorităților și indigeni, și copiii neînsoțiți. Brutalitatea unor asemenea acte are ca rezultat adesea vătămări fizice și psihologice de durată și stres social.

27. Violență în rândul copiilor. Include violența fizică, psihologică și sexuală, adesea prin hărțuire, exercitată de copii împotriva altor copii, frecvent de grupuri de copii, care nu afectează doar integritatea fizică și psihologică și bunăstarea unui copil pe termen imediat, ci are adesea un impact grav asupra dezvoltării, educației și integrării sociale pe termen mediu și lung a acestuia. De asemenea, violența bandelor de tineri are un impact grav asupra copiilor, fie ca victime, fie ca participanți. Deși copiii sunt actorii, rolul adulților responsabili pentru acești copii este crucial în toate tentativele de a reacționa în mod adecvat și de a preveni asemenea violențe, asigurându-se că măsurile nu exacerbează violența prin adoptarea unei abordări punitive și folosirea violenței împotriva violenței.

28. Autovătămare. Include tulburările de alimentație, folosirea și abuzul de droguri, rănille autoprovocate, gândurile suicidale, tentativele de suicid și suicidul propriu-zis. Suicidul în rândul adolescenților constituie un motiv special de îngrijorare pentru Comitet.

29. Practici vătămătoare. Includ, dar nu se limitează la:

- (a) pedepse corporale și alte forme de pedepse cu cruzime sau degradante;
- (b) mutilarea genitală a femeilor;
- (c) amputarea, legarea, incizarea, arderea și marcarea;
- (d) ritualuri de inițiere violente și degradante; hrănirea forțată a fetelor; îngrășarea; verificarea virginității (inspectarea organelor genitale ale fetelor);
- (e) căsătoria forțată și căsătoria timpurie;
- (f) crime „de onoare”; acte de violență din „răzbunare” (atunci când conflictele dintre diferite grupuri se răsfrâng asupra copiilor părților implicate); deces și violență legate de zestre;
- (g) acuzații de „vrăjitorie” și practici vătămătoare conexe, precum „exorcismul”;
- (h) uvulotomia și extracția dinților.

30. Violență în mass-media. Mass-media, în special tabloidele și presa de scandal, tind să atragă atenția asupra evenimentelor șocante și, prin urmare, să creeze o imagine părtinitoare și stereotipizată a copiilor, în special a copiilor sau adolescenților defavorizați, care sunt adesea descriși ca fiind violenți sau delincvenți doar pentru că s-ar putea comporta sau îmbrăca într-un mod diferit. Astfel de stereotipuri stârnite creează condițiile pentru politici statale bazate pe o abordare punitivă, care ar putea include violența ca reacție la infracțiunile presupuse sau reale săvârșite de copii și tineri.

31. **Violența prin intermediul tehnologiilor informației și comunicațiilor.**¹⁰ Riscurile pe care le ridică TIC în ceea ce privește protecția copilului cuprind următoarele domenii care se suprapun:

- (a) abuzul sexual asupra copiilor, pentru a obține atât imagini vizuale, cât și audio cu abuzuri asupra copiilor, facilitate de Internet și alte TIC;
- (b) fapta de a prelua, de a realiza, de a permite realizarea, de a distribui, de a afișa, de a deține sau de a publica fotografii sau pseudofotografii indecente („morphing”) și videoclipuri cu copii sau care ridiculizează un copil sau anumite categorii de copii;
- (c) copiii în calitate de utilizatori de TIC:
 - (i) în calitate de destinatari ai informațiilor, copiii pot fi expuși reclamelor efectiv sau potențial vătămătoare, mesajelor de tip spam, mesajelor sponsorizate, informațiilor personale și unui conținut agresiv, violent, care instigă la ură, părtinitor, rasist, pornografic¹¹, cu caracter nedorit și/sau înșelător;
 - (ii) în calitate de copii aflați în contact cu alte persoane prin intermediul TIC, copiii pot fi hărțuiți, agresați sau urmăriți („atragera” de copii) și/sau forțați, păcăliți sau convinși să întâlnească persoane străine în afara rețelei, fiind „seduși” să se implice în activități sexuale și/sau să ofere informații personale;
 - (iii) în calitate de actori, copiii se pot implica în hărțuirea sau agresarea altor copii, jucând jocuri care le influențează negativ dezvoltarea psihologică, creând și încărcând materiale cu caracter sexual necorespunzător, oferind informații sau sfaturi cu caracter înșelător, și/sau descărcări ilegale, hacking, jocuri de noroc, scheme financiare înșelătoare și/sau terorism.¹²

32. **Încălcări instituționale și de sistem ale drepturilor copilului.** Autoritățile de la toate nivelurile statului responsabile pentru protecția copiilor împotriva oricăror forme de violență pot provoca prejudicii direct sau indirect prin lipsa unor mijloace eficiente de punere în aplicare a obligațiilor prevăzute de Convenție. Printre aceste omisiuni se numără neadoptarea sau nerevizuirea legislației și a altor prevederi, implementarea inadecvată a legilor și altor reglementări și furnizarea insuficientă de resurse și capacități materiale, tehnice și umane pentru a identifica, preveni și reacționa la violența împotriva copiilor. O omisiune o constituie și faptul că măsurile și programele nu sunt prevăzute cu mijloace suficiente pentru a evalua, monitoriza și evalua progresul sau deficiențele activităților de combatere a violenței împotriva copiilor. De asemenea, atunci când comit anumite fapte, specialiștii pot abuza de dreptul copiilor de a fi protejați împotriva violenței, de exemplu atunci când își îndeplinesc responsabilitățile într-un mod care nu respectă interesul superior, opiniile și obiectivele de dezvoltare ale copilului.

¹⁰ Tehnologiile informației, cum ar fi Internetul și telefoanele mobile, au un mare potențial ca instrumente pozitive care pot ajuta copiii să fie în siguranță și ca modalitate de a raporta violențe sau rele tratamente suspectate sau reale. Este necesar să fie creat un mediu protector prin reglementarea și monitorizarea tehnologiilor informației, inclusiv prin sprijinul acordat copiilor pentru a avea autodeterminare în vederea folosirii în siguranță a acestor tehnologii.

¹¹ Expunerea la pornografie poate duce la creșterea abuzului sexual al copiilor față de copii, întrucât copiii expuși la pornografie „experimentează” ceea ce au văzut în practică cu copiii mai mici sau cu cei la care au cu ușurință acces și asupra cărora au control.

¹² Adaptare după un tabel elaborat de proiectul EUKids Online, citat în *AUPs in Context: Establishing Safe and Responsible Online Behaviours* (Becta, 2009), pag. 6. A se vedea, de asemenea, Declarația de la Rio de Janeiro și Apelul la acțiune pentru prevenirea și stoparea exploatării sexuale a copiilor și adolescenților. Disponibil la adresa <http://iicongressomundial.net/congresso/arquivos/Rio%20Declaration%20and%20Call%20for%20Action%20-%20FINAL%20Version.pdf>.

2. „În timpul cât se află în îngrijirea [...]”

33. **Definiția „îngrijitorilor”.** Comitetul consideră că, respectând capacitățile aflate în evoluție și autonomia progresivă a copilului, toate persoanele cu vârste sub 18 ani sunt totuși „în îngrijirea” cuiva, sau ar trebui să fie. Există doar trei situații în care se pot afla copiii: emancipați¹³, în îngrijirea unor îngrijitori principali sau împuterniciți legal, sau în grija *de facto* a statului. „Îngrijitorii”, la care face trimitere la art. 19 pct.1 ca fiind din categoria „părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat”, acoperă ca definiție persoanele cu responsabilitate clară, recunoscută juridic, profesională/etică și/sau culturală pentru siguranța, sănătatea, dezvoltarea și bunăstarea copilului, în primul rând: părinți, asistenți maternali, părinți adoptivi, îngrijitori în cadrul *kafalah* din dreptul islamic, tutori, membri ai familiei extinse și ai comunității; personal din educație, școli și grădinițe; îngrijitori ai copiilor angajați de părinți; animatori și antrenori sportivi – inclusiv supraveghetori ai grupurilor de tineri; angajatori sau supraveghetori la locul de muncă; și membri ai personalului instituțional (guvernamental sau neguvernamental) aflați în poziția de îngrijitori - de exemplu, adulți responsabili din centrele de îngrijire a sănătății, centre corecționale și centre de zi și rezidențiale. În cazul copiilor neînsoțiți, statul este îngrijitorul *de facto*.

34. **Definirea mediilor de îngrijire.** Mediile de îngrijire sunt locurile în care copiii își petrec timpul sub supravegherea îngrijitorului principal „permanent” (de exemplu, un părinte sau un tutore) sau a unui îngrijitor împuternicit legal sau „temporar” (de exemplu, un profesor sau un lider al grupului de tineri) pentru perioade de timp care sunt pe termen scurt, pe termen lung, repetate sau o singură dată. Copiii trec adesea dint-un mediu de îngrijire în altul cu o mare frecvență și flexibilitate, dar siguranța lor în tranzitul între aceste centre este în continuare responsabilitatea îngrijitorului principal – fie direct, fie prin coordonare și cooperare cu un îngrijitor împuternicit legal (de exemplu, spre și de la școală sau atunci când copiii aduc apă, combustibili, hrană sau furaje pentru animale). De asemenea, copiii sunt considerați a fi „în îngrijirea” unui îngrijitor principal sau împuternicit legal în timp ce nu sunt supravegheați fizic în cadrul unui mediu de îngrijire, de exemplu în timp ce joacă în afara razei vizuale a unui adult sau navighează pe Internet nesupravegheați. Printre mediile de îngrijire obișnuite se numără locuința familiei, școlile și alte instituții educaționale, centrele de îngrijire a copiilor preșcolari, centrele de îngrijire după școală, centrele de agrement, sportive, culturale și de recreere, instituțiile religioase și lăcașurile de cult. În centrele medicale, de reabilitare și de îngrijire, la locul de muncă și centrele corecționale, copilul se află în custodia specialiștilor sau a actorilor statului, care trebuie să respecte interesul superior al copilului și să îi garanteze dreptul la protecție, bunăstare și dezvoltare. Un al treilea tip de medii în care trebuie asigurată protecția, bunăstarea și dezvoltarea copiilor îl reprezintă cartierele, comunitățile și taberele sau așezările pentru refugiați și persoane strămutate în urma conflictelor și/sau dezastrelor naturale.¹⁴

35. **Copii fără un îngrijitor principal sau împuternicit legal evident.** Art. 19 se aplică, de asemenea, copiilor fără un îngrijitor principal sau împuternicit legal sau o altă persoană căreia îi este încredințată protecția și bunăstarea copilului, cum ar fi, de exemplu, copiii din gospodăria conduse de copii, copiii străzii, copiii ai căror părinți au migrat sau copiii neînsoțiți

¹³ În linie cu recomandarea anterioară a Comitetului adresată statelor părți de a crește pragul de vârstă pentru căsătorie la 18 ani atât pentru fete, cât și pentru băieți [Comentariul general nr. 4 (2003) privind sănătatea și dezvoltarea adolescenților în contextul Convenției cu privire la drepturile copilului, pct. 20], având în vedere vulnerabilitatea specifică la rele tratamente, Comitetul consideră că art. 19 se aplică și copiilor cu vârsta sub 18 ani care obținut statutul de persoană majoră sau emanciparea prin căsătorie timpurie și/sau căsătorie forțată.

¹⁴ Studiul Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor descrie condițiile în care are loc violența împotriva copiilor; a se vedea, de asemenea, orientarea detaliată disponibilă în Orientările pentru îngrijirea alternativă a copiilor.

în afara țării lor de origine.¹⁵ Statul parte este obligat să își asume responsabilitatea îngrijitorului de facto sau a persoanei „căreia i-a fost încredințat”, chiar dacă respectivul copil nu este plasat într-un mediu de îngrijire fizică precum centre de plasament, orfelinate sau centre ale ONG-urilor. Statul parte are obligația „să asigure copilului protecția și îngrijirea necesare în vederea asigurării bunăstării sale” (art. 3 pct. 2) și obligația de a „asigura protecție alternativă” pentru „copilul care este, temporar ori permanent, lipsit de mediul său familial” (art. 20). Există diferite modalități de a garanta drepturile acestor copii, preferabil în cadrul schemelor de îngrijire de tip familial, care trebuie examinate cu atenție în ceea ce privește riscul ca acești copii să fie expuși la violență.

36. **Autori ai unor fapte de violență.** Copiii pot fi supuși la fapte de violență de către îngrijitorii principali sau împuterniciți legal și/sau de către alte persoane cărora îngrijitorul le asigură protecția (de exemplu, vecini, alți copii și persoane străine). În plus, copiii riscă să fie expuși violenței în multe medii în care specialiștii și actorii statali au abuzat adesea de puterea lor asupra copiilor, cum ar fi școlile, centrele de plasament, secțiile de poliție sau centrele corecționale. Toate aceste condiții intră în domeniul de aplicare al art. 19, care nu se limitează la violențele comise exclusiv de îngrijitori într-un context personal.

3. „vor lua [...]”

37. „Vor lua” este o formulare care nu lasă loc statelor părți pentru libertate de apreciere. În consecință, statele părți au obligația strictă de a lua „toate măsurile adecvate” pentru a pune în aplicare pe deplin acest drept, pentru toți copiii.

4. „toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare”

38. **Măsuri generale de punere în aplicare și monitorizare.** Comitetul atrage atenția statelor părți asupra Comentariului general nr. 5 (2003) privind măsurile generale de punere în aplicare a Convenției cu privire la drepturile copilului.¹⁶ Comitetul trimite, de asemenea, statele părți la Comentariul general nr. 2 (2002) privind rolul instituțiilor naționale independente pentru drepturile omului în promovarea și protecția drepturilor copilului. Aceste măsuri de punere în aplicare și monitorizare sunt esențiale pentru punerea în aplicare în practică a art. 19.

39. **„toate măsurile [...] corespunzătoare”.** Termenul „corespunzătoare” se referă la gama largă de măsuri din toate sectoarele de guvernare care trebuie utilizate și să fie efective pentru a preveni și a răspunde oricăror forme de violență. „Corespunzătoare” nu poate fi interpretat ca o acceptare a anumitor forme de violență. Este necesar un sistem integrat, unit, interdisciplinar și coordonat, care să includă întreaga gamă de măsuri identificate la art. 19 pct. 1, pe lângă întreaga gamă de intervenții enumerate la pct. 2. Programele și activitățile izolate care nu sunt integrate în politicile și infrastructurile guvernamentale durabile și coordonate, vor avea efecte limitate. Participarea copiilor este esențială pentru dezvoltarea, monitorizarea și evaluarea măsurilor subliniate în prezentul document.

40. Măsurile legislative se referă atât la legislație, inclusiv bugetul, cât și la măsurile de punere în aplicare și executare. Acestea includ legi și reglementări relevante naționale, regionale și municipale care definesc cadrele, sistemele, mecanismele și rolurile și responsabilitățile agențiilor în cauză și ale funcționarilor competenți.

41. Statele părți care nu au procedat încă în acest mod trebuie:

(a) să ratifice cele două protocoale opționale la Convenție și alte instrumente internaționale și regionale privind drepturile omului care oferă protecție copiilor, inclusiv

¹⁵ Conform definiției din Comentariul general nr. 6 (2005) al Comitetului, pct. 7.

¹⁶ A se vedea în special pct. 9 (gama de măsuri necesare), pct. 13 și 15 (privind retragerea și eligibilitatea rezervelor) și art. 66 și 67 (diseminarea Convenției).

Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități și Protocolul opțional la aceasta și Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante;

(b) să evalueze și să retragă declarațiile și rezervele contrare obiectului și scopului Convenției sau altfel contrare dreptului internațional;

(c) să consolideze cooperarea cu organe ale tratatului și cu alte mecanisme pentru drepturile omului;

(d) să evalueze și să modifice legislația internă în linie cu art. 19 și cu punerea sa în aplicare în cadrul holistic al Convenției, instituind o politică cuprinzătoare privind drepturile copilului și asigurând interdicerea absolută a oricăror forme de violență împotriva copiilor în orice situație și sancțiuni eficiente și adecvate împotriva făptuitorilor;¹⁷

(e) să ofere alocări bugetare adecvate pentru punerea în aplicare a legislației și a tuturor celorlalte măsuri adoptate pentru a pune capăt violenței împotriva copiilor;

(f) să asigure protecția copiilor victime și martori, precum și accesul efectiv la reparații și despăgubiri;

(g) să se asigure că legislația relevantă asigură o protecție adecvată a copiilor în raport cu mijloacele de informare în masă și TIC;

(h) să instituie și să pună în aplicare programe sociale pentru a promova creșterea optimă pozitivă a copilului furnizând, prin intermediul unor servicii integrate, sprijinul necesar pentru copil și pentru cei ce se ocupă de îngrijirea copilului;

(i) să aplice legile și procedurile judiciare într-un mod care să protejeze copiii, inclusiv modalitățile de reparare puse la dispoziția copiilor în caz de încălcare a drepturilor;

(j) să înființeze și să acorde sprijin unei instituții naționale independente pentru apărarea drepturilor copilului.

42. Măsurile administrative trebuie să reflecte obligațiile guvernamentale de a institui politici, programe, sisteme de monitorizare și supraveghere necesare pentru a proteja copiii față de orice forme de violență. Acestea includ:

(a) *La nivel național și subnațional guvernamental:*

(i) să se stabilească un punct focal guvernamental pentru a coordona strategiile și serviciile de protecție a copilului;

(ii) să se definească rolurile, responsabilitățile și relațiile dintre părțile interesate în cadrul comitetelor de monitorizare între agenții, în vederea gestionării, monitorizării și responsabilizării efective a organismelor de implementare la nivel național și subnațional;

(iii) să se asigure că procesul de descentralizare a serviciilor garantează calitatea, responsabilitatea și distribuția echitabilă a acestora;

(iv) să pună în aplicare procese bugetare sistematice și transparente pentru a utiliza la maximum resursele alocate pentru protecția copilului, inclusiv prevenția;

(v) să instituie un sistem național comprehensiv și fiabil de colectare a datelor, pentru a asigura monitorizarea și evaluarea sistematică a sistemelor (analize de impact), serviciilor, programelor și rezultatelor pe baza unor indicatori aliniați la

¹⁷ În contextul „sancțiunilor”, termenul „făptuitori” exclude copiii care își provoacă autovătămări. Tratamentul copiilor care produc vătămări altor copii trebuie să fie educațional și terapeutic.

standardele universale, ajustați și ghidați în funcție de țintele și obiectivele stabilite la nivel local;

(vi) să ofere instituțiilor naționale independente pentru drepturile omului sprijin și promovare pentru a stabili mandate specifice pentru drepturile copilului, cum ar fi avocați ai poporului pentru drepturile copilului, în cazul în care acestea nu există încă.¹⁸

(b) *La nivelul instituțiilor guvernamentale, profesionale și ale societății civile:*

(i) să creeze și să pună în aplicare (prin procese participative care încurajează asumarea responsabilității și sustenabilitatea):

a. politici în interiorul agențiilor și între agențiile de protecție a copilului;

b. coduri de etică profesională, protocoale, memorandumuri de înțelegere și standarde de îngrijire pentru toate serviciile și mediile de îngrijire a copiilor (inclusiv centre de zi, școli, spitale, cluburi sportive și instituții rezidențiale etc.);

(ii) să implice instituțiile academice de predare și formare în ceea ce privește inițiativele de protecție a copilului;

(iii) să promoveze programe de cercetare de calitate.

43. Măsurile sociale trebuie să reflecte angajamentul guvernamental față de asigurarea drepturilor pentru protecția copilului și să asigure servicii de bază și specifice. Acestea pot fi inițiate și puse în aplicare atât de către actorii statali, cât și de către actorii societății civile aflați sub responsabilitatea statului. Astfel de măsuri includ:

(a) *măsuri de politică socială pentru reducerea riscurilor și prevenirea violenței împotriva copiilor, de exemplu:*

(i) integrarea măsurilor de îngrijire a copiilor și de protecție în sistemele integrate de politică socială;

(ii) identificarea și prevenirea factorilor și circumstanțelor care împiedică accesul grupurilor vulnerabile la servicii și exercitarea deplină a drepturilor acestora (printre care se numără, printre altele, copiii indigeni și cei aparținând minorităților și copiii cu dizabilități);

(iii) strategii de reducere a sărăciei, inclusiv sprijin financiar și social pentru familiile expuse riscului;

(iv) politici privind sănătatea și siguranța publică, locuințele, ocuparea forței de muncă și educația;

(v) îmbunătățirea accesului la serviciile de sănătate, asistență socială și justiție;

(vi) planificarea unor „orașe adaptate copiilor”;

(vii) reducerea cererii și a accesului la alcool, droguri ilegale și arme;

(viii) colaborarea cu mass-media și cu industria TIC în vederea elaborării, promovării și aplicării de standarde globale pentru îngrijirea și protecția copiilor;

(ix) elaborarea de orientări pentru a proteja copiii împotriva informațiilor și materialelor produse de mass-media care nu respectă demnitatea umană și integritatea copilului, eliminarea limbajului stigmatizant, nedifuzarea de rapoarte privind repetarea victimizării referitoare la evenimentele din familie sau din alte părți care

¹⁸ A se vedea Comentariul general nr. 2, în special pct. 1, 2, 4 și 19.

afectează un copil și promovarea de metode profesioniste de anchetă bazate pe utilizarea de surse diferite care pot fi examinate de toate părțile implicate;

(x) oportunități pentru copii de a-și exprima opinia și așteptările în mass-media și de a se implica nu doar în programele pentru copii, ci și în producerea și transmiterea tuturor tipurilor de informații, inclusiv în calitate de reporteri, analiști și comentatori, pentru a sprijini o imagine adecvată a copiilor și a copilăriei în public.

(b) *programe sociale pentru a sprijini individual copilul și pentru a sprijini familia copilului și alți îngrijitori pentru a oferi o creștere pozitivă optimă a copilului, de exemplu:*

(i) pentru copii: servicii de îngrijire a copiilor, dezvoltarea timpurie a copiilor și programe de îngrijire după școală; grupuri și cluburi pentru copii și tineri; consiliere pentru copiii care se confruntă cu dificultăți (inclusiv autovătămări); linii de asistență non-stop pentru copii gratuite, cu personal instruit; încurajarea serviciilor familiilor substitutive care să facă obiectul unei evaluări periodice;

(ii) pentru familii și alți îngrijitori: grupuri comunitare de asistență reciprocă pentru a aborda provocările psihosociale și economice (de exemplu, grupuri de părinți și de microcredite); programe de asistență socială pentru a sprijini standardele de viață ale familiilor, inclusiv alocații directe pentru copii de o anumită vârstă; consiliere pentru îngrijitorii care au dificultăți în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, locuințele și/sau creșterea copilului; programe terapeutice (inclusiv grupuri de asistență reciprocă) pentru a-i asista pe îngrijitori în provocările legate de violența domestică, dependența de alcool sau droguri sau alte nevoi legate de sănătatea mintală.

44. Măsurile educaționale trebuie să abordeze atitudinile, tradițiile, obiceiurile și practicile comportamentale care tolerează și promovează violența împotriva copiilor. Acestea ar trebui să încurajeze discuțiile deschise despre violență, inclusiv implicarea mijloacelor de informare în masă și a societății civile. Ar trebui să sprijine aptitudinile de viață, cunoștințele și participarea copiilor și să îmbunătățească capacitățile îngrijitorilor și specialiștilor aflați în contact cu copiii. Acestea pot fi inițiate și puse în aplicare atât de către actorii statali, cât și de către actorii societății civile aflați sub responsabilitatea statului. Exemplele specifice includ, dar nu se limitează la:

(a) *pentru toate părțile interesate:* programe de informare publică, inclusiv campanii de sensibilizare, prin intermediul liderilor de opinie și al mijloacelor de informare în masă, pentru a promova creșterea pozitivă a copilului și pentru a combate atitudinile și practicile societale negative care tolerează sau încurajează violența; diseminarea Convenției, a prezentului comentariu general și a rapoartelor privind statele părți în formate accesibile și adaptate pentru copii; măsuri de sprijin pentru educare și consiliere în domeniul protecției, în contextul TIC;

(b) *pentru copii:* furnizarea de informații exacte, accesibile și adecvate vârstei și consolidarea competențelor de viață, a autoprotecției și a riscurilor specifice, inclusiv a celor legate de TIC, precum și a modalităților de dezvoltare a unor relații pozitive între copii și de combatere a hărțuirii; autodeterminarea în ceea ce privește drepturile copilului în general - și în special dreptul de a fi ascultați și de le fi luate în serios opiniile - prin programele școlare și prin alte modalități;

(c) *pentru familii și comunități:* educație cu privire la creșterea pozitivă a copiilor pentru părinți și îngrijitori; furnizarea de informații exacte și accesibile cu privire la riscurile specifice și la modul de a asculta copiii și de a le lua opiniile în serios;

(d) *pentru specialiști și instituții (organele guvernamentale și societatea civilă):*

(i) asigurarea unei formări inițiale și continue generale și specifice (inclusiv intersectoriale, acolo unde este necesar) cu privire la o abordare a drepturilor copilului

în temeiul art. 19 și aplicarea sa în practică, pentru toți specialiștii și nespecialiștii care lucrează cu și pentru copii (inclusiv profesori de la toate nivelurile sistemului educațional, asistenți sociali, medici, asistente și personal medico-sanitar, psihologi, avocați, judecători, polițiști, ofițeri de probațiune și de penitenciare, jurnaliști, lucrători comunitari, personal din centre rezidențiale de îngrijire, funcționari publici și reprezentanți ai autorităților statului, ofițeri de imigrări și lideri tradiționali și religioși);

(ii) dezvoltarea unor sisteme de certificare recunoscute oficial, în asociere cu instituțiile de învățământ și formare și cu societățile profesionale, pentru a reglementa și recunoaște o astfel de formare;

(iii) asigurarea faptului că Convenția face parte din programa educațională a tuturor specialiștilor care urmează să lucreze cu și pentru copii;

(iv) sprijinirea „școlilor adaptate copiilor” și a altor inițiative care includ, printre altele, respectarea participării copiilor;

(v) promovarea cercetării privind îngrijirea și protecția copilului.

B. Art. 19 pct. 2

„aceste măsuri de protecție vor cuprinde, după caz, [...]”

45. **Gama de intervenții.** Un sistem holistic de protecție a copilului prevede furnizarea de măsuri comprehensive și integrate în întreaga gamă de etape identificate la art. 19 pct.2, luând în considerare tradițiile socioculturale și sistemul juridic al fiecărui stat parte.¹⁹

46. **B. Prevenirea** Comitetul subliniază în termenii cei mai fermi că protecția trebuie să înceapă cu prevenirea proactivă a tuturor formelor de violență și să interzică în mod explicit orice forme de violență. Statele au obligația de a adopta toate măsurile necesare pentru ca adulții responsabili pentru îngrijirea, îndrumarea și creșterea copiilor să respecte și să protejeze drepturile copilului. Prevenirea include sănătatea publică și alte măsuri de promovare pozitivă a creșterii respectuoase a copiilor, fără violență, pentru toți copiii și de combatere a cauzelor principale ale violenței la nivel de copil, familie, făptuitor, comunitate, instituție și societate. Accentul pus pe prevenirea generală (primară) și specifică (secundară) trebuie să rămână deosebit de important în dezvoltarea și punerea în aplicare a sistemelor de protecție a copilului. Măsurile preventive oferă cele mai bune rezultate pe termen lung. Cu toate acestea, angajamentul față de prevenire nu diminuează obligațiile statelor de a reacționa eficient la violență în momentul producerii acesteia.

47. Măsurile de prevenire includ, dar nu se limitează la:

(a) *pentru toate părțile interesate:*

(i) combaterea atitudinilor care perpetuează tolerarea și permiterea violenței sub toate formele sale, inclusiv violența din motive de gen, rasă, culoare, religie, origine etnică sau socială, dizabilități și alte dezechilibre în raportul de forțe;

(ii) diseminarea de informații cu privire la abordarea holistică și pozitivă a Convenției față de protecția copilului prin campanii publice creative, în școli și prin educație între colegi, programe familiale, inițiative educaționale comunitare și instituționale, prin intermediul specialiștilor și grupurilor profesionale, al ONG-urilor și al societății civile;

¹⁹ Instrucțiunile detaliate disponibile în Orientări privind îngrijirea alternativă a copiilor trebuie, de asemenea, să fie luate în considerare în fiecare etapă.

- (iii) dezvoltarea de parteneriate cu toate sectoarele din societate, inclusiv cu copiii înșiși, cu ONG-urile și cu mijloacele de informare în masă;
- (b) *pentru copii:*
- (i) înregistrarea tuturor copiilor pentru a le facilita accesul la servicii și proceduri de recurs;
- (ii) sprijinirea copiilor pentru a se proteja pe ei înșiși și pe colegii lor prin conștientizarea drepturilor lor și prin dezvoltarea de competențe sociale, precum și prin strategii de creare a sentimentului de autodeterminare adecvate vârstei;
- (iii) punerea în aplicare a unor programe de „mentorat” care să implice adulți responsabili și de încredere în viața copiilor identificați ca având nevoie de sprijin suplimentar în plus față de cel oferit de îngrijitorii lor;
- (c) *pentru familii și comunități:*
- (i) sprijinirea părinților și îngrijitorilor pentru a înțelege, îmbrățișa și pune în aplicare o bună creștere a copiilor, bazată pe cunoașterea drepturilor copilului, pe dezvoltarea copilului și pe tehnici de disciplină pozitivă, pentru a sprijini capacitatea familiilor de a oferi îngrijire copiilor, într-un mediu sigur;
- (ii) furnizarea de servicii pre- și postnatale, programe de vizitare la domiciliu, programe de dezvoltare de calitate pentru copiii preșcolari și programe de generare de venituri pentru grupurile dezavantajate;
- (iii) consolidarea legăturilor dintre serviciile de sănătate mintală, de serviciile de tratament pentru adicții și serviciile de protecție a copilului;
- (iv) furnizarea de programe de susținere și centre de sprijin familial pentru familiile care se confruntă cu circumstanțe deosebit de dificile;
- (v) oferirea de adăposturi și centre de criză pentru părinții (majoritatea femei) care s-au confruntat cu violența domestică și pentru copiii acestora;
- (vi) să acorde asistență familiei prin adoptarea unor măsuri care să promoveze unitatea familiei și să se asigure că copiii își exercită și beneficiază în mod complet de drepturile lor în mediul privat, abținerea de la ingerința nejustificată în relațiile familiale și private ale copiilor, în funcție de circumstanțe.²⁰
- (d) *pentru specialiști și instituții (guvernul și societatea civilă):*
- (i) identificarea oportunităților de prevenire și orientarea politicilor și practicilor pe baza studiilor de cercetare și a colectării de date;
- (ii) punerea în aplicare, printr-un proces participativ, de politici și proceduri de protecție a copilului bazate pe drepturi, de coduri etice profesionale și de standarde de îngrijire;
- (iii) prevenirea violenței în mediile de îngrijire și corecționale, inter alia, prin dezvoltarea și punerea în aplicare a unor servicii comunitare, pentru a folosi instituționalizarea și detenția doar ca soluții de ultimă instanță și numai în interesul superior al copilului.

²⁰ Comitetul pentru Drepturile Omului, Comentariul general nr. 17 (1989) privind drepturile copilului; Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Olsson împotriva Suediei* (nr. 1), hotărâre din 24 martie 1988, Seria A nr. 130, pct. 81; Curtea Interamericană a Drepturilor Omului, *Velásquez Rodríguez împotriva Hondurasului*, hotărâre pe fond, 10 ianuarie 1989, Seria C nr. 3, pct. 172.

48. **Identificare.**²¹ Include identificarea factorilor de risc pentru anumiți indivizi sau grupuri de copii și îngrijitori (pentru a declanșa inițiative de prevenire specifice) și identificarea semnelor de rele tratamente reale (pentru a declanșa o intervenție adecvată cât mai curând posibil). Presupune ca toți cei care intră în contact cu copiii să fie conștienți de factorii de risc și de indicatorii tuturor formelor de violență, să fi primit orientări despre modul de interpretare a unor astfel de indicatori și să aibă cunoștințele necesare, dorința și capacitatea de a lua măsuri adecvate (inclusiv asigurarea protecției în caz de urgență). Copiilor trebuie să li se ofere cât mai multe oportunități pentru a semnaliza problemele care apar înainte de a ajunge într-o situație de criză, și adulții să recunoască și să acționeze la apariția unor astfel de probleme, chiar dacă copilul nu solicită în mod explicit ajutor. Este necesară o vigilență deosebită în ceea ce privește grupurile de copii marginalizați, care sunt deosebit de vulnerabili din cauza metodelor lor alternative de comunicare, a imobilității și/sau a ideii percepute că sunt incompetenți, ca de exemplu copiii cu dizabilități. Trebuie puse la dispoziție amenajări corespunzătoare pentru a se asigura că sunt capabili să comunice și să semnaleze problemele la un nivel de egalitate cu ceilalți copii.

49. **Raportare.**²² Comitetul recomandă cu insistență ca toate statele părți să dezvolte mecanisme de sprijin sigure, bine mediatizate, confidențiale și accesibile pentru copii, reprezentanții acestora și alte persoane, pentru a raporta violențele împotriva copiilor, inclusiv prin utilizarea de linii telefonice de asistență non-stop gratuite și alte TIC. Crearea mecanismelor de raportare include: (a) furnizarea de informații adecvate pentru a facilita depunerea plângerilor; (b) participarea la anchete și proceduri judiciare; (c) elaborarea de protocoale adecvate diferitelor circumstanțe și aduse la cunoștința copiilor și a publicului larg; (d) crearea de servicii de asistență conexe pentru copii și familii; și (e) formarea și furnizarea de sprijin continuu personalului, pentru a primi și comunica informațiile primite prin intermediul sistemelor de raportare. Mecanismele de raportare trebuie să fie combinate cu și trebuie să se prezinte ca servicii orientate pe ajutor care să ofere asistență sanitară și asistență socială, și nu ca declanșând răspunsuri care sunt în primul rând punitive. Dreptul copiilor de a fi ascultați și de le fi luate opiniile în serios trebuie respectat. În fiecare țară, raportarea cazurilor, suspiciunilor sau riscului de violențe trebuie să fie impusă specialiștilor care lucrează direct cu copiii. Atunci când raportările sunt făcute cu bună credință, trebuie să existe procese care să asigure protecția specialistului care face raportarea.

50. **Transmitere.** Persoana care primește raportarea trebuie să dispună de orientări clare și de formare cu privire la momentul și modalitatea de a transmite respectivul caz către orice agenție responsabilă pentru coordonarea răspunsului. În continuare, transmiterile intersectoriale pot fi efectuate de specialiști și administratori instruiți, atunci când se constată că respectivii copii au nevoie de protecție (imediată sau pe termen lung) și de servicii specializate de asistență. Specialiștii care lucrează în cadrul sistemului de protecție a copilului trebuie să fie instruiți în ceea ce privește cooperarea dintre agenții și protocoalele de colaborare. Procesul va implica: (a) o evaluare participativă, multidisciplinară a nevoilor pe termen scurt și lung ale copilului, îngrijitorilor și familiei, care invită și acordă atenția cuvenită opiniilor copilului, precum și celor ale îngrijitorilor și familiilor; (b) împărtășirea rezultatelor evaluării cu copilul, îngrijitorii și familia; (c) orientarea copilului și a familiei către o serie de servicii care să răspundă acestor nevoi; și (d) urmărirea și evaluarea caracterului adecvat al intervenției.

51. **Anchetarea.** Anchetarea cazurilor de violență, raportate fie de către copil, de un reprezentant, fie o parte externă trebuie efectuată de specialiști calificați care au beneficiat de o formare specifică și completă, și necesită o abordare bazată pe drepturile copilului și

²¹ Pct. 48 și urm. pot fi aplicate, de asemenea, proceselor din sistemele de justiție informale și cutumiare.

²² A se vedea, de asemenea, Orientări în materie de justiție în cazuri în care implică copii victime și martori ai unor acte infracționale.

sensibilă la problemele copilului. Procedurile riguroase de anchetă, dar sensibile la problemele copilului, vor contribui la identificarea corectă a faptelor de violență și vor contribui la furnizarea probelor pentru procedurile administrative, civile, de protecție a copilului și cele penale. Trebuie să existe o atenție extremă pentru a evita spunerea copilului la noi suferințe prin intermediul procesului de anchetă. În acest scop, toate părțile sunt obligate să invite și să acorde atenția cuvenită opiniilor copilului.

52. **Tratament.** „Tratamentul” este unul din numeroasele servicii necesare pentru a „facilita recuperarea fizică și psihologică și reintegrarea socială” a copiilor care au fost supuși la violență și trebuie să se producă „în condiții care favorizează sănătatea, respectul de sine și demnitatea copilului” (art. 39). În acest sens trebuie să se acorde atenție: (a) solicitării opiniilor copilului și luării în considerare în mod convenit a acestora; (b) siguranța copilului; (c) posibila necesitate a amplasării sale imediate în condiții de siguranță; și (d) influențele previzibile ale intervențiilor potențiale asupra bunăstării, sănătății și dezvoltării copilului pe termen lung. Pentru copii pot fi necesare servicii medicale, mentale, sociale și juridice și sprijin în urma identificării abuzurilor, precum și servicii de urmărire pe termen lung. Trebuie să se pună la dispoziție o gamă completă de servicii, inclusiv întreveneri între membrii familiei și alte practici similare. De asemenea sunt necesare servicii și tratament pentru autorii faptelor de violență, în special pentru autorii faptelor de violență împotriva copiilor. Copiii agresivi față de alți copii au fost adesea privați de un mediu familial și comunitar atent la nevoile copilului. Aceștia trebuie priviți ca victime ale condițiilor de creștere a copiilor, ceea ce le inoculează sentimente de frustrare, ură și agresiune. Măsurile educaționale trebuie să aibă prioritate și să fie direcționate către îmbunătățirea atitudinilor, competențelor și comportamentului pro-social al acestora. În același timp, trebuie examinate condițiile de viață ale acestor copii pentru a promova îngrijirea și sprijinul acestora, precum și al celorlalți copii din familie și din vecinătate. În ceea ce privește copiii care își produc autovătămări, este recunoscut faptul că acest lucru este rezultatul unor traume psihice severe și poate fi rezultatul violențelor altora. Autovătămarea nu trebuie să fie incriminată. Intervențiile trebuie să fie de sprijin și nicidecum punitive.

53. **Monitorizare.** Următoarele aspecte trebuie să fie întotdeauna clare: (a) cine are responsabilitatea pentru copil și familie, care să facă raportarea și trimiterea cazului pentru a monitorizare; (b) scopurile oricărei acțiuni întreprinse – care trebuie discutate pe deplin cu copilul și cu alte părți interesate relevante; (c) detaliile, termenele de punere în aplicare și durata propusă a oricăror intervenții; și (d) mecanismele și datele de verificare, monitorizare și evaluare a acțiunilor. Este esențială continuitatea între etapele intervenției și aceasta poate fi obținută cel mai bine printr-un proces de gestionare a cazurilor. Ajutorul efectiv impune ca acțiunile, odată stabilite printr-un proces participativ, să nu fie supuse unor întârzieri nejustificate. Urmărirea trebuie să fie înțeleasă în contextul art. 39 (recuperare și reintegrare), al art. 25 (verificarea periodică a tratamentului și a plasamentului), al art. 6 pct. 2 (dreptul la dezvoltare) și al art. 29 (obiectivele educării, care prezintă intențiile și aspirațiile de dezvoltare). Contactul copilului cu ambii părinți trebuie să fie asigurat în conformitate cu art. 9 pct. 3, cu excepția cazului în care acest lucru contravine interesului superior al copilului.

54. **Intervenția judiciară.**²³ În orice moment și în toate cazurile, trebuie respectate condițiile unui proces echitabil. În special, protecția și dezvoltarea ulterioară a copilului și interesul superior al acestuia (precum și interesul superior al celorlalți copii, în cazul în care există riscul de recidivă al făptuitorului) trebuie să constituie scopul principal al procesului decizional, având în vedere intervenția cel mai puțin intruzivă, justificată de circumstanțe. În plus, Comitetul recomandă respectarea următoarelor garanții:

²³ A se vedea, de asemenea: Orientări ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului, adoptate la 17 noiembrie 2010; Orientări în materie de justiție în cazuri care implică copii victime și martori ai unor acte infracționale; și Rezoluția 65/213 a Adunării Generale.

(a) copiii și părinții lor ar trebui să fie informați în mod prompt și adecvat de către sistemul de justiție sau alte autorități competente (de exemplu, poliție, serviciile de imigrare, sau educaționale, sociale sau de sănătate);

(b) copiii victime ale violenței trebuie tratați într-un mod adaptat acestora și sensibil la problemele lor pe tot parcursul procesului de justiție, luând în considerare situația personală, nevoile, vârsta, sexul, dizabilitățile și nivelul lor de maturitate, respectându-le pe deplin integritatea fizică, mentală și morală;

(c) intervenția judiciară trebuie să fie preventivă, dacă este posibil, să încurajeze în mod activ comportamentul pozitiv și să interzică comportamentul negativ. Intervenția judiciară trebuie să fie un element al unei abordări coordonate și integrate între sectoare, sprijinind și facilitând alți specialiști să lucreze cu copiii, îngrijitorii, familiile și comunitățile și facilitând accesul la întreaga gamă de servicii de îngrijire și protecție a copiilor disponibile;

(d) în toate procedurile care implică copii victime ale violenței, principiul celerității trebuie aplicat, respectând totodată statul de drept.

55. Intervenția judiciară poate consta din următoarele:

(a) răspunsuri diferite și mediate, cum ar fi întrevederi între membrii familiei, mecanisme alternative de soluționare a litigiilor, procese de justiție restaurative și acorduri *in loco parentis* (atunci când procesele respectă drepturile omului, facilitatori instruiți le gestionează și sunt răspunzători de rezultatul lor);

(b) intervenția instanțelor pentru minori sau familie, care să conducă la o măsură specifică de protecție a copilului;

(c) proceduri de drept penal, care trebuie aplicate cu strictețe pentru a aboli practica răspândită a impunității *de jure* sau *de facto*, în special a actorilor statali;

(d) proceduri disciplinare sau administrative împotriva specialiștilor, pentru comportament neglijent sau inadecvat în tratarea cazurilor suspecte de rele tratamente aplicate copiilor (fie proceduri interne în contextul organelor profesionale, pentru încălcarea codurilor de etică sau a standardelor de îngrijire, fie proceduri externe);

(e) ordine judecătorești care să asigure despăgubirea și readaptarea copiilor care au suferit de pe urma violențelor, sub diferitele forme ale acestora.

56. Atunci când este cazul, trebuie înființate instanțe specializate pentru minori sau familii și proceduri penale pentru copiii care sunt victime ale violenței. Aceasta ar putea include înființarea de unități specializate în cadrul poliției, justiției și procuraturii, cu posibilitatea de a asigura amenajări în cursul procesului judiciar, pentru a asigura participarea egală și echitabilă a copiilor cu dizabilități. Toți specialiștii care lucrează cu și pentru copii și care sunt implicați în astfel de cazuri trebuie să beneficieze de formare interdisciplinară specifică în ceea ce privește drepturile și nevoile copiilor din diferite grupe de vârstă, precum și proceduri adaptate acestora. Abordarea multidisciplinară este pusă în aplicare urmărind-se totodată respectarea normelor profesionale privind confidențialitatea. Decizia de a separa un copil de părintele său (părinții săi) sau de mediul familial trebuie luată numai în cazul în care este în interesul superior al copilului (artă și art. 20 pct. 1). Cu toate acestea, în cazurile de violență în care făptuitorii sunt îngrijitori principali, în contextul garantării drepturilor copilului enumerate mai sus și în funcție de gravitate și de alți factori, măsurile de intervenție care se concentrează asupra tratamentului social și educațional și asupra unei abordări restaurative sunt adesea de preferat unei intervenții judiciare pur punitive. Trebuie să fie disponibile căi de atac efective, inclusiv prin compensații pentru victime și acces la căi de atac și căi de recurs sau la mecanisme independente de depunere a plângerilor.

57. **Proceduri efective.** Măsurile de protecție menționate la art. 19 pct. 1 și 2 și integrate într-o abordare sistemică (a se vedea pct. 71), necesită „proceduri eficiente” care să asigure

aplicarea, calitatea, relevanța, accesibilitatea, impactul și eficiența acestora. Aceste proceduri trebuie să includă:

- (a) coordonarea intersectorială, mandatată de protocoale și memorandumuri de înțelegere, după caz;
- (b) dezvoltarea și punerea în aplicare a colectării și analizei sistematice și permanente a datelor;
- (c) elaborarea și punerea în aplicare a unei agende de cercetare; și
- (d) dezvoltarea unor obiective și indicatori măsurabili în ceea ce privește politicile, procesele și rezultatele pentru copii și familii.

58. Indicatorii rezultatelor trebuie să se concentreze asupra dezvoltării pozitive și bunăstării copilului ca persoană deținătoare de drepturi, dincolo de concentrarea pur limitată asupra incidenței, prevalenței și tipurilor de violență sau asupra amplitudinii violenței. De asemenea, pentru identificarea cauzelor care stau la baza violențelor trebuie să se țină seama de evaluări ale deceselor infantile, evaluări critice ale rănilor produse, de investigații și de evaluări sistematice, precum și de recomandarea unor acțiuni corective. Cercetarea trebuie să se bazeze pe corpul existent de cunoștințe internaționale și naționale privind protecția copilului și să beneficieze de o colaborare interdisciplinară și internațională, pentru a maximiza complementaritatea. [A se vedea, de asemenea pct. 72 (j) privind răspunderea în ceea ce privește cadrele naționale de coordonare].

V. Interpretarea art. 19 în contextul mai larg al Convenției

59. **Definirea unei abordări a drepturilor copilului.** Respectul pentru demnitatea, viața, supraviețuirea, bunăstarea, sănătatea, dezvoltarea, participarea și nediscriminarea copilului ca persoană deținătoare de drepturi trebuie să fie stabilit și promovat ca fiind obiectivul preminent al politicilor statelor părți în ceea ce privește copii. Acest lucru este cel mai bine realizat prin respectarea, protejarea și ducerea la îndeplinire a tuturor drepturilor prevăzute în Convenție (și în protocoalele sale opționale). Se impune o deplasare de paradigmă de la abordările de protecție a copilului în care copiii sunt percepuți și tratați ca „obiecte” care au nevoie de asistență, nu ca deținători de drepturi, beneficiind de dreptul de a fi protejați, care nu este negociabil. O abordare bazată pe drepturile copilului este una care promovează exercitarea drepturilor tuturor copiilor, astfel cum este prevăzută în Convenție, prin dezvoltarea capacității deținătorilor de obligații de a-și îndeplini obligațiile de a respecta, proteja și aplica drepturile (art. 4) și capacitatea deținătorilor respectivelor drepturi de a-și revendica drepturile, ghidați în orice moment de dreptul la nediscriminare (art. 2), luarea în considerare a interesului superior al copilului (art. 3 pct. 1), dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare (art. 6) și respectarea opiniilor copilului (art.12). Copiii au de asemenea dreptul de a fi orientați și ghidați în exercitarea drepturilor lor de către îngrijitori, părinți și membrii comunității, în conformitate cu capacitățile de dezvoltare ale copiilor (art. 5). Această abordare a drepturilor copilului este holistică și pune accentul pe sprijinirea punctelor forte și a resurselor copilului însuși și ale tuturor sistemelor sociale din care copilul face parte: familia, școala, comunitatea, instituțiile, sistemele religioase și culturale.

60. **Art. 2 (nediscriminarea).** Comitetul subliniază că statele părți vor lua măsurile adecvate pentru a asigura fiecărui copil dreptul la protecție împotriva oricăror forme de violență „indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenența etnică sau originea socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia”. Aceasta include discriminarea bazată pe prejudecăți față de copiii exploatați sexual comercial, copiii străzii sau copiii aflați în conflict cu legea sau

discriminarea bazată pe îmbrăcămintea și comportamentul copiilor. Statele părți trebuie să abordeze discriminarea împotriva grupurilor de copii vulnerabili sau marginalizați, astfel cum se subliniază la pct. 72 (g) din prezentul comentariu general, și să depună eforturi proactive pentru a se asigura că acești copii beneficiază de dreptul la protecție în mod egal cu ceilalți copii.

61. **Art. 3 (interesul superior al copilului)** Comitetul subliniază că interpretarea interesului superior al copilului trebuie să fie în concordanță cu ansamblul Convenției, inclusiv cu obligația de a proteja copiii împotriva oricăror forme de violență. Interpretarea nu poate fi utilizată pentru a justifica practici, inclusiv pedepse corporale și alte forme de pedeapsă cu cruzime sau degradante, care contravin demnității umane a copilului și dreptului la integritate fizică. Aprecierea de către un adult a interesului superior al copilului nu poate prevala asupra obligației de a respecta toate drepturile copilului, în temeiul Convenției. Comitetul susține în special că interesul superior al copilului este cel mai bine satisfăcut prin:

(a) prevenirea oricăror forme de violență și promovarea creșterii pozitive a copiilor, subliniind necesitatea concentrării asupra prevenirii primare în cadrele naționale de coordonare;

(b) investiții adecvate în resurse umane, financiare și tehnice destinate punerii în aplicare a unui sistem integrat de protecție și sprijin pentru copii, bazat pe drepturile copilului.

62. **Art. 6 (dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare)** Protecția împotriva tuturor formelor de violență trebuie avută în vedere nu numai în ceea ce privește dreptul copilului la „viață” și „supraviețuire”, ci și în ceea ce privește dreptul la „dezvoltare”, care trebuie interpretat în conformitate cu obiectivul global al protecției copilului. Astfel, obligația statului parte include o protecție comprehensivă împotriva violenței și exploatării care ar periclita dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare al copilului. Comitetul se așteaptă ca statele să interpreteze „dezvoltarea” în sensul său larg ca un concept holistic, care să însoțească dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală, psihologică și socială a copilului. Măsurile de implementare trebuie să vizeze obținerea unei dezvoltări optime pentru toți copiii.

63. **Art. 12 (dreptul de a fi ascultat).** Comitetul consideră că participarea copiilor promovează protecția copilului și că protecția copilului este esențială pentru participare. Dreptul copilului de a fi ascultat începe deja cu copiii de vârstă foarte mică, care sunt în mod special vulnerabili la violență. Opiniile copiilor trebuie să fie solicitate și să li se acorde atenția cuvenită ca măsură obligatorie în fiecare punct dintr-un proces de protecție a copilului. Dreptul copilului de a fi ascultat are o relevanță deosebită în situațiile de violență (a se vedea Comentariul general al Comitetului nr. 12 (2009), pct. 118 și urm.). În ceea ce privește familia și creșterea copilului, Comitetul a afirmat că acest drept joacă un rol preventiv împotriva oricăror forme de violență, acasă și în familie. De asemenea, Comitetul subliniază importanța participării copiilor la elaborarea strategiilor de prevenire în general și în școli, în special în ceea ce privește eliminarea și prevenirea hărțuirii, precum și a altor forme de violență în școli. Trebuie sprijinite inițiativele și programele destinate consolidării capacităților proprii ale copiilor de a elimina violența. Întrucât experiența violenței este în mod inerent destabilizatoare, sunt necesare măsuri sensibile la problema violenței care să garanteze că intervențiile de protecție a copiilor nu mai agravează sentimentul de neputință al copiilor, ci mai degrabă contribuie pozitiv la recuperarea și reintegrarea acestora printr-o participare atent facilitată. Comitetul constată că grupurile marginalizate și/sau discriminate se confruntă cu bariere în calea participării. Abordarea acestor bariere este în mod special relevantă pentru protecția copilului, întrucât acești copii se numără adesea printre cei mai afectați de violență.

64. Următoarele două articole ale convenției au, de asemenea, o relevanță globală, ceea ce le conferă o importanță deosebită pentru punerea în aplicare a art. 19.

65. **Art. 4 (măsurile corespunzătoare).** Articolul 4 obligă statele părți să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a pune în aplicare toate drepturile prevăzute de Convenție, inclusiv art. 19. În aplicarea art. 4 din Convenție, trebuie menționat că dreptul la protecție împotriva oricăror forme de violență, subliniate la art. 19, constituie un drept și o libertate civilă. Prin urmare, punerea în aplicare a art. 19 reprezintă o obligație imediată și necondiționată a statelor părți. În lumina art. 4, indiferent de situația lor economică, statele trebuie să ia toate măsurile posibile pentru ca drepturile copilului să fie exercitate, acordând o atenție specială grupurilor celor mai dezavantajate (a se vedea Comentariul general al Comitetului nr. 5, pct. 8). Articolul subliniază că resursele disponibile trebuie utilizate în cea mai mare măsură posibilă.

66. **Art. 5 (direcție și orientări în concordanță cu capacitățile în evoluție).** Punerea în aplicare a art. 19 presupune recunoașterea și sprijinirea importanței primordiale a părinților, familiilor prelungite, tutorilor legali și membrilor comunității în îngrijirea și protecția copiilor și prevenirea violenței. Această abordare este în concordanță cu art. 5, care promovează respectarea responsabilităților, drepturilor și îndatoririlor îngrijitorilor de a oferi, în concordanță cu capacitățile de dezvoltare ale copilului, direcția și orientările adecvate în exercitarea de către copil a drepturilor recunoscute de Convenție (inclusiv la art. 19). [A se vedea, de asemenea, pct. 72 (d) asupra importanței primordiale a familiei în contextul cadrelor naționale de coordonare și al altor articole relevante pentru familie].

67. **Alte articole relevante.** Convenția conține numeroase articole care fac trimitere în mod explicit sau implicit la violență și protecția copilului. Art. 19 trebuie citit coroborat cu aceste articole. Aceste trimiteri comprehensive demonstrează necesitatea de a lua în considerare amenințarea generală la adresa punerii în aplicare a drepturilor copilului prin violență sub toate formele sale și de a asigura protecția copiilor sub toate aspectele vieții și dezvoltării lor.

VI. Cadrul național de coordonare privind violența împotriva copiilor

68. **Dincolo de planurile naționale de acțiune.** Comitetul recunoaște că numeroase planuri naționale de acțiune adoptate de statele părți în vederea punerii în aplicare a drepturilor copilului includ măsuri de interzicere, prevenire și eliminare a tuturor formelor de violență împotriva copiilor. Deși contribuie la o mai bună exercitare de către copii a drepturilor lor, aceste planuri de acțiune s-au confruntat cu multe provocări în ceea ce privește punerea în aplicare, monitorizarea, evaluarea și urmărirea lor. De exemplu, lipseau adesea legăturile cu politica generală de dezvoltare, programele, bugetul și mecanismele de coordonare. Pentru a institui un instrument mai fezabil și mai flexibil, Comitetul propune un „cadru de coordonare a violenței împotriva copiilor” pentru toate măsurile bazate pe drepturile copilului, pentru a proteja copiii împotriva violenței sub toate formele sale și pentru a sprijini un mediu protector.²⁴ Un astfel de cadru de coordonare poate fi utilizat în locul planurilor naționale de acțiune, în cazul în care acestea nu există încă sau în cazul în care se dovedesc nefuncționale. În cazul în care planurile de acțiune naționale sunt deja puse în aplicare, cadrul de coordonare poate completa totuși aceste eforturi, poate stimula discuțiile și poate genera noi idei și resurse pentru a le îmbunătăți funcționarea.

69. **Cadrul național de coordonare privind violența împotriva copiilor.** Acest cadru de coordonare poate oferi un cadru comun de referință și un mecanism de comunicare între ministerele guvernamentale, precum și pentru actorii statali și societatea civilă la toate

²⁴ A se vedea, de asemenea, recomandările generale ale Expertului independent pentru studiul Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor (A/61/299), pct. 96.

nivelurile, în ceea ce privește măsurile necesare, în gama de măsuri și în fiecare etapă de intervenție identificată la art. 19. Cadrul poate promova flexibilitatea și creativitatea și poate permite dezvoltarea și punerea în aplicare a unor inițiative conduse simultan atât de guvern, cât și de comunitate, dar care sunt totuși conținute într-un cadru general coerent și coordonat. În recomandările anterioare și în comentariile generale, inclusiv în Comentariul general nr. 5 privind măsurile generale de punere în aplicare, Comitetul a solicitat deja statelor părți să elaboreze planuri și strategii pentru aspecte specifice ale Convenției (de exemplu, justiția juvenilă sau copilăria timpurie). În acest context, Comitetul recomandă elaborarea unui cadru național de coordonare privind protecția împotriva oricăror forme de violență, inclusiv măsuri de prevenire comprehensive.

70. **Puncte de pornire diferite.** Comitetul recunoaște că protecția copiilor față de orice forme de violență este extrem de dificilă în majoritatea țărilor și că statele părți concep și implementează măsuri de la puncte de pornire foarte diferite în ceea ce privește infrastructurile juridice, instituționale și de servicii existente, cutumele culturale și competențele profesionale, precum și nivelurile resurselor.

71. **Procesul de elaborare a unui cadru național de coordonare.** Nu există un model unic pentru astfel de cadre de coordonare pentru protecția față de orice forme de violență. Unele țări au investit într-un sistem distinct de protecție a copiilor, în timp ce altele preferă să integreze aspectele protecției în sisteme incluzive de punere în aplicare a drepturilor copiilor. Experiența arată că procesul de dezvoltare a unui sistem este esențial pentru punerea în aplicare cu succes a acestuia. Facilitarea competențelor este necesară pentru a asigura participarea și asumarea responsabilității de către înalți reprezentanți ai tuturor grupurilor părților interesate, eventual prin intermediul unui grup de lucru multidisciplinar cu putere decizională adecvată, care se reunește cu regularitate și care este pregătit să fie ambițios. Un sistem de prevenire și protecție față de orice forme de violență trebuie să se bazeze pe punctele forte ale structurilor, serviciilor și organizațiilor formale și informale existente. Lacunele trebuie identificate și completate, pe baza obligațiilor enunțate la art. 19 și în Convenție, în general, și în alte instrumente internaționale și regionale privind drepturile omului, precum și pe baza orientărilor furnizate în studiul Organizației Națiunilor Unite privind violența împotriva copiilor, prezentul comentariu general și sprijin suplimentar pentru punerea în aplicare. Planificarea națională trebuie să fie un proces transparent și incluziv, complet disponibil publicului larg și beneficiind de implicarea guvernului, a ONG-urilor, a experților în cercetare și practică, a părinților și a copiilor. Procesul trebuie să fie accesibil și inteligibil atât pentru copii, cât și pentru adulți. Cadrul național de coordonare trebuie să fie pe deplin evaluat financiar și finanțat, inclusiv în ceea ce privește resursele umane și tehnice, și prezentat, dacă este posibil, în cadrul bugetului național alocat copiilor.

72. **Elemente care trebuie integrate în cadrele naționale de coordonare.** Următoarele elemente este necesar să fie integrate în cadrul măsurilor (legislative, administrative, sociale și educaționale) și în etapele de intervenție (de la prevenire până la readaptare și reintegrare):

(a) *Abordarea drepturilor copilului.* Această abordare se bazează pe declararea copilului ca deținător de drepturi, și nu de beneficiar al activităților benevole ale adulților. Include respectarea și încurajarea consultării și cooperarea cu copiii și implicarea acestora în elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea cadrului de coordonare și a măsurilor specifice aferente, luând în considerare vârsta și capacitățile în curs de dezvoltare ale copilului sau copiilor;

(b) *Dimensiunile de gen ale violenței împotriva copiilor.* Statele părți trebuie să se asigure că politicile și măsurile iau în considerare diferitele riscuri cu care se confruntă fetele și băieții în ceea ce privește diferite forme de violență, în diferite medii. Statele trebuie să abordeze toate formele de discriminare de gen în cadrul unei strategii comprehensive de prevenire a violenței. Acest fapt include abordarea stereotipurilor de gen, dezechilibrele în raportul de forțe, inegalitățile și discriminarea care sprijină și perpetuează utilizarea violenței

și coerciției acasă, în școli și în mediile educaționale, în comunități, la locul de muncă, în instituții și în societate în general. Bărații și băieții trebuie încurajați în mod activ ca parteneri și aliați strategici și, împreună cu femeile și fetele, trebuie să beneficieze de oportunități de sporire a respectului reciproc și de înțelegere a modului de combatere a discriminării de gen și a manifestărilor violente ale acesteia;

(c) *Prevenirea primară (generală)*. A se vedea pct. 42 din prezentul comentariu general, pentru detalii;

(d) *Poziția principală a familiilor în strategiile de îngrijire și protecție a copiilor*.²⁵ Familiile (inclusiv familiile extinse și alte forme de îngrijire de tip familial) au cel mai mare potențial de a proteja copiii și de a preveni violența. Familiile pot sprijini și autodetermina copiii să se protejeze. Necesitatea de a consolida viața de familie, de a sprijini familiile și de a lucra cu familiile care se confruntă cu provocări trebuie, prin urmare, să constituie o activitate prioritară de protecție a copilului în fiecare stadiu de intervenție, în special în ceea ce privește prevenirea (prin stabilirea de bune metode de îngrijire a copiilor) și intervenția timpurie. Cu toate acestea, Comitetul recunoaște că o mare parte din violențele cu care se confruntă copiii, inclusiv abuzul sexual, se produc în contextul familial și subliniază necesitatea de a interveni în familii în cazul în care copiii sunt expuși violenței din partea membrilor familiei;

(e) *Reziliență și factori de protecție*. Este extrem de important să se înțeleagă reziliența și factorii de protecție, și anume sprijinul și forțele interne și externe care promovează siguranța personală și reduc abuzurile și neglijența, precum și impactul negativ al acestora. Printre factorii de protecție se numără familiile stabile; creșterea copilului de către adulți care satisfac nevoile fizice și psihosociale ale copilului; o disciplină pozitivă non-violentă; atașamentul în siguranță al copilului de cel puțin un adult; relații de sprijin cu colegii și alți copii (inclusiv cu profesorii); un mediu social care promovează atitudinile și comportamentele pro-sociale, non-violente și nediscriminatorii; niveluri înalte ale coeziunii sociale comunitare; și promovarea rețelelor sociale și a legăturilor de vecinătate;

(f) *Factori de risc*. Trebuie luate măsuri proactive și specifice pentru a reduce factorii de risc la care copiii sau grupurile individuale de copii pot să se expună, în general sau în contexte speciale. Include factori de risc parental precum toxicomania, problemele de sănătate mintală și izolarea socială, precum și factori de risc familial precum sărăcia, șomajul, discriminarea și marginalizarea. La nivel universal, toți copiii cu vârste cuprinse între 0 și 18 ani sunt considerați vulnerabili până la finalizarea creșterii și dezvoltării lor neurale, psihologice, sociale și fizice. Bebelușii și copiii de vârstă mică sunt expuși unui risc mai mare din cauza imaturității creierului lor în curs de dezvoltare și dependenței lor complete de adulți. Atât fetele, cât și băieții sunt supuși riscului, dar violența are adesea o componentă de gen;

(g) *Copiii în situații potențial vulnerabile*. Grupurile de copii care sunt susceptibili de a fi expuși violenței includ, dar nu se limitează la aceștia, copiii: care nu locuiesc cu părinții lor biologici, ci se află în cadrul unor diferite forme de îngrijire alternativă; neînregistrați la naștere; copiii străzii; copii în conflict efectiv sau perceput cu legea; cu dizabilități fizice, dizabilități senzoriale, dizabilități de învățare, dizabilități psihosociale și congenitale, boli contactate și/sau cronice sau probleme grave comportamentale; copii indigeni²⁶ sau care

²⁵ A se vedea, de asemenea, Orientările pentru îngrijirea alternativă a copiilor.

²⁶ În unele societăți, spre deosebire de familiile non-indigene, „neglijența” ca fiind distinctă de „abuz” este principalul motiv care duce la îndepărtarea copiilor indigeni din familiile lor. Serviciile și intervențiile nepunitive de sprijinire a familiei care să abordeze în mod direct cauzele (precum sărăcia, locuințele și circumstanțele istorice) sunt adesea mai adecvate. Sunt necesare eforturi specifice pentru soluționarea discriminării în furnizarea serviciilor și a gamei de opțiuni de intervenție disponibile comunităților indigene și altor comunități minoritare.

provin din alte minorități etnice; din grupuri religioase sau lingvistice minoritare; lesbiene, gay, transgenderi sau transsexuali; copiii supuși riscului de practici tradiționale dăunătoare; aflați în situații de căsătorie timpurie (în special fetele și, în special, dar nu exclusiv, căsătorie forțată); copiii care fac munci periculoase, inclusiv cele mai grave forme; copiii care se deplasează ca migranți sau refugiați sau care sunt strămutați și/sau traficați; copiii care au experimentat deja violența; care experimentează și asistă la fapte de violență acasă și în comunități; copiii din medii urbane socio-economice defavorizate, unde armele, drogurile și alcoolul pot fi ușor disponibile; copiii care locuiesc în zone predispuse la accidente sau dezastre sau în medii toxice; copiii afectați de HIV/SIDA sau care sunt ei înșiși infectați cu HIV; copiii care sunt subnutriți; copiii îngrijiți de alți copii; care sunt ei înșiși îngrijitori și capi de gospodărie; copiii născuți de părinți care au ei înșiși vârsta mai mică de 18 ani; copiii care sunt nedoriți, născuți prematur sau fac parte dintr-o naștere multiplă; copiii internați, cu o supraveghere inadecvată sau contact inadecvat cu îngrijitorii; sau expuși la TIC fără garanții adecvate, supraveghere sau autodeterminare pentru a se proteja. Copiii aflați în situații de urgență sunt extrem de vulnerabili la violență atunci când, ca urmare a conflictelor sociale și armate, catastrofelor naturale și altor situații de urgență complexe și cronice, a căderii sistemelor sociale, copiii sunt separați de îngrijitorii lor, iar mediile de îngrijire și securitate sunt deteriorate sau chiar distruse;

(h) *Alocarea resurselor.* Resursele umane, financiare și tehnice necesare în diferite sectoare trebuie alocate la maximumul resurselor disponibile. Trebuie dezvoltate și implementate mecanisme solide de monitorizare, care să asigure responsabilitatea în ceea ce privește alocarea bugetelor și utilizarea eficientă a acestora;

(i) *Mecanisme de coordonare.* Mecanismele trebuie definite în mod explicit pentru a asigura o coordonare eficientă la nivel central, regional și local, între diferitele sectoare și societatea civilă, inclusiv comunitatea de cercetare empirică. Aceste mecanisme trebuie să fie sprijinite prin măsurile administrative descrise mai sus;

(j) *Responsabilitate.* Trebuie să se asigure că statele părți, agențiile și organizațiile naționale și locale și părțile interesate relevante din societatea civilă stabilesc și aplică în mod proactiv și cooperant standarde, indicatori, instrumente și sisteme de monitorizare, măsurare și evaluare pentru a-și îndeplini obligațiile și angajamentele de a proteja copiii împotriva violenței. Comitetul și-a exprimat în mod constant sprijinul față de sistemele de responsabilizare, inclusiv prin colectarea și analiza datelor, construcția, monitorizarea și evaluarea indicatorilor, precum și prin sprijinirea instituțiilor independente pentru drepturile omului. Comitetul recomandă ca statele părți să publice un raport anual privind progresele realizate în ceea ce privește interzicerea, prevenirea și eliminarea violenței, să îl înainteze parlamentului spre examinare și dezbateri și să invite toate părțile interesate relevante să răspundă la informațiile conținute în acesta.

VII. Resurse pentru punerea în aplicare și necesitatea cooperării internaționale

73. **Obligațiile statelor părți** Având în vedere obligațiile asumate de statele părți în temeiul art. 4 și 19, *inter alia*, Comitetul consideră că constrângerile legate de resurse nu pot justifica incapacitatea unui stat parte de a adopta măsurile necesare, sau suficiente, pentru protecția copilului. Prin urmare, statele părți sunt îndemnate să adopte cadre de coordonare complete, strategice și cu termene precise pentru îngrijirea și protecția copiilor. Comitetul subliniază în special necesitatea de a se consulta cu copiii în elaborarea acestor strategii, cadre și măsuri.

74. **Surse de sprijin.** În contextul diferitelor puncte de pornire menționate la pct. 70, și cunoscând faptul că bugetele la nivel național și descentralizat trebuie să fie principala sursă

de fonduri pentru strategiile de îngrijire și protecție a copiilor, Comitetul atrage atenția statelor părți asupra modalităților de cooperare și asistență internațională menționate la art. 4 și art. 45 din Convenție. Comitetul solicită următorilor parteneri să sprijine, atât financiar, cât și tehnic, programele de protecție a copilului, inclusiv formarea, care să țină seama pe deplin de cerințele stipulate la art. 19 și în Convenție, în general:²⁷ state părți care oferă cooperare pentru dezvoltare; instituții donatoare (inclusiv Banca Mondială, surse și fundații private); agenții și organizații ale Organizației Națiunilor Unite; și alte organisme și organizații internaționale și regionale. Acest sprijin financiar și tehnic trebuie să fie acordat sistematic prin parteneriate puternice și echitabile, la nivel național și internațional. Programele de protecție a copilului trebuie să fie una dintre principalele componente ale asistării dezvoltării durabile în țările care beneficiază de asistență internațională. Comitetul încurajează, de asemenea, aceste organisme să continue să colaboreze cu Comitetul, cu Reprezentantul Special al Secretarului General pentru Violența împotriva Copiilor și cu alte mecanisme internaționale și regionale pentru drepturile omului, în vederea atingerii acestui obiectiv.

75. **Resurse necesare la nivel internațional.** Este nevoie, de asemenea, de investiții în următoarele domenii la nivel internațional pentru a ajuta statele părți să își îndeplinească obligațiile în ceea ce privește art. 19:

(a) resurse umane: îmbunătățirea comunicării, a cooperării și a schimburilor individuale în cadrul și între asociațiile profesionale (de exemplu, organizații/instituții medicale, de sănătate mintală, de asistență socială, juridice, educaționale, care se ocupă de rele tratamente aplicate copiilor, academice/de cercetare, pentru drepturile copilului și pentru formare); îmbunătățirea comunicării și cooperării în cadrul și între grupurile societății civile (de exemplu, comunități de cercetare, ONG-uri, organizații pentru copii, organizații religioase, organizații ale persoanelor cu dizabilități, grupuri comunitare și pentru tineri, precum și experți individuali implicați în dezvoltarea și schimbul de cunoștințe și bune practici);

(b) resurse financiare: îmbunătățirea coordonării, monitorizării și evaluării ajutorului acordat de donatori; dezvoltarea în continuare a analizelor de capital financiar și uman pentru ca economiștii, cercetătorii și statele părți să evalueze pe deplin costurile de punere în aplicare a sistemelor holistice de protecție a copilului (cu accent pe prevenirea primară), comparativ cu costurile de gestionare a impactului direct și indirect (inclusiv inter-generațional) al violenței la nivel individual, comunitar, național și chiar internațional; și evaluările instituțiilor financiare internaționale asupra „politicilor și activităților lor pentru a ține seama de impactul pe care acestea l-ar putea avea asupra copiilor”;²⁸

(c) resurse tehnice: indicatori bazați pe probe, sisteme, modele (inclusiv legislație-model), instrumente, orientări, protocoale și standarde practice pentru a fi utilizate de către comunități și specialiști, orientări privind adaptarea acestora la diferite contexte; o platformă pentru partajarea sistematică și accesarea informațiilor (cunoștințe și practici); claritate și transparență stabilite la nivel universal în bugetarea drepturilor copilului și protecția copilului, precum și în monitorizarea rezultatului protecției copilului pe durata ciclurilor ascendente și descendente ale economiilor și a situațiilor dificile (asistența tehnică ar trebui stabilită în timp, prin modele de informare și de formare conexe).

²⁷ A se vedea Comentariul general nr. 5 (pct. 61, 62 și 64) privind: necesitatea integrării drepturilor copilului în cooperarea internațională și asistența tehnică; necesitatea ca această cooperare și asistență să fie ghidate de Convenție, și să promoveze pe deplin punerea în aplicare a acesteia, alocarea unei părți substanțiale a ajutorului internațional și a asistenței, în special pentru copii; și necesitatea unor documente strategice de reducere a sărăciei și a unor abordări sectoriale de dezvoltare care să includă un accent puternic pe drepturile copiilor.

²⁸ A/61/299, pct. 117.

76. **Cooperarea transfrontalieră regională și internațională.** În plus față de asistența pentru dezvoltare, este necesară, de asemenea, cooperarea în vederea soluționării problemelor legate de protecția copilului care depășesc frontierele naționale, cum ar fi: circulația transfrontalieră a copiilor – fie neînsoțiți, fie cu familiile acestora – fie voluntar, fie sub constrângere (de exemplu din cauza conflictelor, foametei, dezastrelor naturale sau epidemiilor), care pot pune copiii în pericol de vătămare; traficul transfrontalier de copii pentru muncă, exploatare sexuală, adopție, prelevare de organe sau pentru alte scopuri; conflicte care depășesc frontierele și care pot compromite siguranța copilului și accesul la sistemele de protecție a copilului, chiar și în cazul în care copilul rămâne în țara de origine; și catastrofe naturale care afectează mai multe țări simultan. Pot fi necesare legi, politici, programe și parteneriate specifice pentru a proteja copiii afectați de problemele transfrontaliere legate de protecția copilului (de exemplu, infracționalitatea cibernetică și urmărirea penală extrateritorială a celor care abuzează sexual copiii în călătorii și în turism și traficantii de familii și copii), fie că aceștia se află într-o situație de îngrijire de tip tradițional, fie că statul este îngrijitorul *de facto*, ca în cazul copiilor neînsoțiți.
